

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки
Кафедра інформаційно-документних комунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ
на засіданні кафедри
інформаційно-документних комунікацій
(протокол № __ від _____ 2025 р.)
Завідувач кафедри _____ Ганна ОХРИМЕНКО

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього рівня бакалавра
на тему: **«ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ В АВТОМАТИЗАЦІЇ
БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСІВ: ШЛЯХИ ІННОВАЦІЇ»**

Виконала здобувачка групи Інс-41
освітньо-професійної програми
«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Савчук Марія Іванівна

Керівник – доктор філософії (PhD),
ст. викладач кафедри
інформаційно-документних комунікацій
ФЕДОРУК Олеся Михайлівна
Рецензент – канд. іст. наук, доцент, завідувач
кафедри інформаційно-документних комунікацій
ОХРИМЕНКО Ганна Валеріївна

Острог, 2025

ГРАФІК

виконання кваліфікаційної роботи на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

студентки групи Інс-41

Савчук Марії Іванівни

№ п/п	Види та етапи роботи	Термін виконання	Підпис викладача
1.	Вибір теми, затвердження її на кафедрі, призначення наукового керівника	до 15 жовтня 2024 р.	
2	Складання графіка роботи над темою і узгодження його з науковим керівником	жовтень-листопад 2024 р.	
3.	Вивчення джерел, літератури, суспільних реалій, матеріалів архівів, періодичних видань; збір та узагальнення фактів і даних	листопад-грудень 2024 р.	
4.	Складання плану роботи та узгодження його з науковим керівником	грудень 2024 р.	
5.	Формування концепції, написання вступу та теоретичного розділу роботи	січень-лютий 2025 р.	
6.	Написання дослідницької частини кваліфікаційної роботи	лютий-травень 2025 р.	
7.	Завершення рукопису роботи та ознайомлення наукового керівника з її повним чорновим варіантом в друкованому вигляді	травень 2025 р.	
8.	Повне завершення чистового варіанту роботи, оформлення її і подання на відгук наукового керівника, подання роботи на зовнішнє рецензування	травень 2025 р.	
9.	Проведення попереднього захисту	14 травня 2025 р.	
10.	Подання чистового варіанту роботи на кафедру	до 10 червня 2025 р.	
11.	Подання рецензії на кафедру	до 15 червня 2025 р.	
12.	Захист кваліфікаційної роботи	19-20 червня 2025 р.	

**Здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти**

_____ **Марія САВЧУК**

Науковий керівник

_____ **Олеся ФЕДУК**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	9
1.1. Поняттєво-категорійний апарат дослідження	9
1.2. Особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні	15
Висновки до першого розділу.....	22
РОЗДІЛ 2. АВТОМАТИЗАЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСІВ (НА ПРИКЛАДІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ» ТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ): СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ.....	25
2.1. Аналіз сучасного стану впровадження електронного документообігу для автоматизації бібліотечних процесів в Україні	25
2.2. Використання електронного документообігу у діяльності бібліотек (на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету).....	35
Висновки до другого розділу.....	48
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСАХ	50
3.1. Розвиток інноваційних технологій електронного документообігу	50
3.2. Ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів.....	55
Висновки до третього розділу.....	67
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	74
ДОДАТКИ.....	84

Список скорочень слів, словосполучень та умовних позначень

- АБІС – автоматизована бібліотечна інформаційна система;
- АЦСК – акредитовані центри сертифікації ключів;
- ДСТУ – державний стандарт України;
- ЕД – електронний документ;
- ЕДО – електронний документообіг;
- ЕЦП – електронний цифровий підпис;
- ЕОМ – електронно-обчислювальна машина;
- ІБС – інтегрована бібліотечна система;
- ІРБІС – інтегрована розвиваюча бібліотечно-інформаційна система;
- Ім. – імені;
- КЕП – кваліфікований електронний підпис;
- МБА – міжбібліотечний абонемент;
- СЕД – система електронного документообігу;
- НаУОА – Національний університет «Острозька академія»;
- УБЕ – Українська бібліотечна енциклопедія;
- УДК – Універсальна десяткова класифікація;
- УФД/Бібліотека – Український фондний дім;
- ХНУ – Хмельницький національний університет;
- ERM – Electronic Resource Management (Управління електронними ресурсами);
- ILS – Integrated Library Systems (Інтегрована бібліотечна система);
- OPAC – Online Public Access Catalog (Онлайн каталог відкритого доступу);
- OCR – Optical Character Recognition (Оптичне розпізнавання символів);
- DMS – Document Management Systems (Система управління документами);
- AI – Artificial intelligence (Штучний інтелект);
- MARC – Machine-Readable Cataloging (Машинозчитувана каталогізація);
- ISO – International Organization for Standardization (Міжнародна організація зі стандартизації);
- ISBN – International Standard Book Number (Міжнародний стандартний

книжковий номер);

ISBD – International Standard Bibliographic Description (Міжнародний стандартний бібліографічний опис);

ISSN – International Standard Serial Number (Міжнародний стандартний серійний номер).

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розглядаючи діяльність бібліотечних установ на сьогодні можна зауважити, що вони дещо змінили та модернізували свою діяльність, оскільки виконують не лише традиційну роль книгозбірні, а й стають центром надання культурних послуг, які сприяють розвитку освіти, культури, популяризації читання, забезпечують вільний доступ громадян до мережі Інтернет. Також, в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну бібліотеки стали осередком громадської активності, проводячи заходи різних форматів та об'єднуючи спільноти. В результаті таких видів діяльності розширюється спектр послуг, які вони можуть надати користувачам. Впровадження систем електронного документообігу розглядається як один із ключових напрямів автоматизації бібліотечних процесів, що сприяє значному скороченню паперового документообігу, прискоренню обробки інформації, підвищенню прозорості та покращенню комунікації між структурними підрозділами бібліотеки та її користувачами.

Особливої значущості набуває дослідження шляхів інтеграції електронного документообігу з існуючими автоматизованими бібліотечно-інформаційними системами та іншими цифровими сервісами бібліотек для створення єдиного інформаційного простору, що забезпечує ефективне управління всіма видами документів та інформаційних потоків.

Таким чином, дослідження інноваційних підходів до впровадження та розвитку електронного документообігу в бібліотечних процесах є своєчасним і має важливе теоретичне та практичне значення для оптимізації діяльності бібліотечних установ, підвищення їхньої конкурентоздатності в інформаційному просторі та забезпечення якісного інформаційного обслуговування користувачів.

Стан наукової розробленості теми. У ході дослідження вищезазначеної теми було використано вже наявні наукові праці, які розглядають поняття електронного документообігу та інновації в бібліотечній діяльності. Зокрема, Л. Прокопенко у своїй праці розглянула законодавче регулювання у сфері

діяльності бібліотек [57], а В. Політанський аналізує теоретико-правові засади системи електронного документообігу в Україні [40].

У своїй О. Лаба визначила основні етапи розвитку електронного діловодства [26], І. Моргачов дослідив електронний документообіг та етапи впровадження системи електронного документообігу [29], О. Плужник розглянув електронний документообіг в системі роботи сучасних бібліотек [39].

Інновації в бібліотечній діяльності були предметом досліджень В. Добровольської, Л. Чередник, Т. Коваль та Л. Туровської [12]. Актуальні питання бібліотек у цифровому суспільстві розглядали О. Івашкевич [16], О. Каращук [20] та О. Кузьменко [25].

Об'єктом дипломної роботи є автоматизація бібліотечних процесів.

Предметом дослідження є впровадження та використання систем електронного документообігу з метою оптимізації та підвищення ефективності бібліотечних процесів.

Мета написання дипломної роботи є визначити вплив впровадження електронного документообігу на автоматизацію бібліотечних процесів, оцінюючи її ефективність у діяльності, а також виокремлюючи переваги та недоліки.

Виходячи з мети роботи можна сформулювати наступні **завдання**:

1. Розглянути поняттєво-категорійний апарат дослідження.
2. Дослідити особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні.
3. Проаналізувати сучасний стан впровадження автоматизованих бібліотечних інформаційних систем у діяльності бібліотек України.
4. Розглянути використання автоматизованих бібліотечних інформаційних систем у діяльності бібліотек.
5. Дослідити розвиток інноваційних технологій електронного документообігу.
6. Дослідити ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів.

Методологічна база дослідження: аналіз – застосовувався для дослідження сучасного стану впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів в Україні, а також для вивчення особливостей нормативно-правового забезпечення у контексті досліджуваної проблематики; **порівняльний аналіз** – використовувався при зіставленні функціональних можливостей автоматизованих бібліотечних інформаційних систем з метою виокремлення їхніх позитивних та негативних характеристик; **аргументація** – застосовувалася при обґрунтуванні функціональних можливостей досліджуваних систем та їхнього впливу на операційну діяльність бібліотечних установ; **анкетування** – для збору даних за допомогою Google форми серед студентів, з метою оцінки ефективності впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів; **синтез та узагальнення** – застосовувалися на заключному етапі дослідження для формування висновків та розробки рекомендацій щодо оптимального використання електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів на основі результатів проведеного аналізу та емпіричного опитування.

Наукова та практична значущість кваліфікаційної роботи полягає у тому, що проведене наукове дослідження розкриває особливості функціонування електронного документообігу в бібліотечній діяльності автоматизовуючи бібліотечні процеси, визначаючи їх переваги та недоліки, що можуть виникнути перед та після впровадження такого інструменту з метою оцінки його ефективності.

Результати проведеного дослідження та емпіричний матеріал можуть становити значну практичну цінність для фахівців бібліотечних установ, особливо для тих, хто перебуває на етапі планування інтеграції сучасних інформаційних технологій у свою професійну діяльність. Крім того, матеріали роботи можуть бути корисними для науковців та практиків у сфері документообігу та інформаційного менеджменту, сприяючи поглибленню теоретичних знань і розширенню практичних компетенцій у галузі автоматизації інформаційно-документних потоків.

Апробація кваліфікаційної роботи. Результати дослідження апробовані на:

1. X Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Актуальні питання інформаційної діяльності: теорії та інновації» в Національному університеті «Одеська політехніка» (20 березня 2025 р., м. Одеса) (Додаток А), [58].

2. XXX науковій викладацько-студентській конференції «Дні науки» в Національному університеті «Острозька академія» (14 травня 2025 р., м. Острог).

Структура кваліфікаційної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури та додатків.

У першому розділі «Теоретико-правові засади електронного документообігу» розглянуто поняттєво-категорійний апарат дослідження, а також висвітлено особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні.

У другому розділі «Автоматизація бібліотечних процесів (на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету): сучасний стан та виклики» проаналізовано автоматизовані бібліотечні інформаційні системи у рамках електронного документообігу які застосовують українські бібліотеки та проаналізовано їх використання у діяльності Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету.

У третьому розділі «Інноваційні шляхи розвитку електронного документообігу в бібліотечних процесах» розглянуто розвиток інноваційних технологій електронного документообігу та досліджено його ефективність в автоматизації бібліотечних процесів.

Виклад основного матеріалу підтверджують висновки та унаочнюють 3 таблиці, 21 рисунок, 13 додатків, 87 використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

У розділі «Теоретико-правові засади електронного документообігу» розглянуто трактування понять «електронний документ», «електронний документообіг», «система електронного документообігу», «автоматизована бібліотечна інформаційна система», «бібліотека», «сучасна бібліотека», «бібліотечні інновації», «інновації». Проаналізовано особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні, зокрема Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, державний стандарт України, указ Президента України, наказ Міністерства юстиції України та типову інструкцію.

1.1. Поняттєво-категорійний апарат дослідження

У сучасному світі інформаційні технології відіграють важливу роль у всіх сферах діяльності, зокрема в бібліотечній сфері, де автоматизація бібліотечних процесів стає необхідною умовою для ефективного управління інформацією в цифровій епосі. Однією з ключових складових цієї автоматизації є електронний документообіг (ЕДО), який дозволяє не тільки значно зменшити витрати часу на обробку документів, але й забезпечує швидкий доступ до необхідної інформації, що у результаті покращить обслуговування користувачів.

Серед дослідників, які у своїх роботах висвітлюють питання впровадження електронного документообігу, можна виділити таких авторів, як О. Лаба, І. Моргачов, А. Крутова та інших.

Окреме місце у розв'язанні досліджуваної нами проблеми належить дотичним за тематикою науковим працям і дослідженням:

- організаційно-інноваційної діяльності бібліотек, зокрема працям О. Онищенко, О. Мар'їна;
- інновацій та інноваційної діяльності, які були предметом дослідження Н.

Чухрай та Р. Патори, і як розширення цієї теми слугують праці є В. Добровольської, Л. Чередник, О. Івашкевич, Л. Туровської, що акцентують увагу саме на інноваційній діяльності бібліотек в умовах цифрового суспільства;

– електронному урядуванні в інформаційному суспільстві, що досліджує П. Клімушин.

Доцільно детальніше розглянути визначення ключових термінів, зокрема, електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові реквізити документа [45]. Склад та порядок розміщення обов’язкових реквізитів електронних документів визначається відповідно до уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації, а саме нормативним документом «Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну» [60].

Слід підкреслити, що електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений у візуальну форму за допомогою електронних технологій та відповідно засобів. Щодо візуальної форми подання електронного документа, то це відображення інформації, що міститься в документі, або у вигляді, доступному для сприйняття людиною як за допомогою електронних засобів, так і на папері.

У свою чергу, ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості» розкриває тлумачення поняття «електронного документа» – це документ, інформація в якому подана у формі електронних даних і для використання якого потрібні засоби обчислювальної техніки [14].

Наступний термін, що розглядається в рамках нашого дослідження, є «електронний документообіг». Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту «Про вимоги до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади» від 20.10.2011 р. № 1207, трактується поняття «електронний документообіг», як сукупність процесів створення, оброблення,

відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання документів [43].

Згідно з Законом України, а саме «Про електронні документи та електронний документообіг» від 31.12.2023, № 851-IV, електронний документообіг (обіг електронних документів) визначається як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [45].

Як зазначає А. Крутова, «електронний документообіг» – це процес створення, одержання, оброблення, зберігання, сумісного використання, відправлення, передавання електронних документів, тільки додавши ще знищення електронних документів та інформації, яка в них міститься в рамках певної інформаційної системи [24, с. 34].

У трактуванні Г. Швецової-Водки термін «електронний документообіг» представляє собою сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення службових електронних документів, які створюються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [72, с. 74].

Своєю чергою, О. Лаба, розглядає сутність поняття «електронний документообіг», як автоматизоване діловодство з використанням сучасних документальних систем, яке передбачає створення документів з електронним носієм інформації та автоматизовану роботу з ними [26, с. 36].

Додатково виокремимо, що у енциклопедичному словнику з державного управління зазначено, що «електронний документообіг» – це інформаційна технологія, яка забезпечує життєвий цикл електронного документа (ЕД) [15].

Враховуючи тему нашого дослідження доцільно згадати про наступний термін, а саме «система електронного документообігу», який за словами

П. С. Клімушина, інтерпретується, як організаційно-технічна система, що забезпечує процес створення, управління доступом і поширення е-документів у комп'ютерних мережах, а також контроль над потоками документів [21, с. 168]. Відтак система електронного документообігу – це автоматизована система документообігу та діловодства, яка дозволяє спростити та прискорити процес документування діяльності, як в державних, так і недержавних підприємств будь-яких розмірів, форм власності і роду діяльності [23, с. 71].

У цьому контексті важливо розглянути також тлумачення терміну «автоматизована бібліотечна інформаційна система» (АБІС). Так, у Українській бібліотечній енциклопедії (УБЕ) зазначається, що автоматизована інформаційна система, призначена для автоматизації бібліотечних процесів на основі використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій, засобів обчислювальної техніки та телекомунікаційних мереж [1].

Зазначимо, що в посібнику «Організація роботи інформаційно-технологічних систем бібліотеки вищого навчального закладу : методичні рекомендації» термін «АБІС» визначається як інформаційно-технологічна система, що використовується для автоматизації традиційних бібліотечно-бібліографічних процесів: управління документними ресурсами (документами) на всіх етапах їх життєвого циклу в бібліотеці від комплектування до книговидачі та вибуття, створення та управління електронним каталогом, проблемно-орієнтованими та іншими базами даних тощо [34].

У свою чергу, в іншому посібнику «Організація роботи комплексу інформаційно-технологічних систем бібліотеки ВНЗ: методичні рекомендації» наголошується на інтегрованій бібліотечній системі (ІБС), яка забезпечує комплексну інтегровану автоматизацію всіх основних бібліотечно-інформаційних процесів та управління всіма типами ресурсів у відповідності з сучасними інформаційними технологіями [35].

Окреме важливе місце у визначенні поняттєво-категорійного апарату дослідження займає термін «бібліотека». Це поняття виокремлено в нормативних документах, зокрема в Законі України «Про бібліотеку та бібліотечну справу»

від 01.01.2022 р. № 32/95-ВР, який визначає бібліотеку, як інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки. Таким чином, це визначення підкреслює роль бібліотек в збереженні інформаційних ресурсів та подальшому наданні доступу до них користувачам, що сприяє розвитку інтелектуального потенціалу суспільства [42].

Так, у наказі «Про затвердження Положення про Українську цифрову бібліотеку» від 08.08.2018 № 684 бібліотека інтерпретується як універсальна централізована інформаційна система, призначена для накопичення, упорядкування, обліку, оброблення, зберігання, використання фондів електронних документів та управління ними, обслуговування відвідувачів і користувачів Бібліотеки через телекомунікаційні мережі у спосіб, що гарантує дотримання вимог щодо захисту інтелектуальних та майнових прав [49].

Водночас Ю. Палеха обґрунтовує власну позицію, розширюючи традиційне уявлення про бібліотеку. На його думку, сучасна бібліотека – це не лише сховище для книг, а й своєрідний електронний архів, місце, де можна отримати доступ до інформації як на традиційних носіях, так і в електронному вигляді. Він розглядає бібліотеку як соціальний інститут, діяльність якого спрямована на забезпечення рівного доступу до інформації, за умов розвитку процесів гуманізації освіти, її інформатизації, відкритості й формування освітніх інформаційних потреб, який здатен якісно забезпечити і технологічний, і соціальний, і освітній доступ до інформації [36].

З метою підвищення якості функціонування бібліотек поступово реалізують впровадження електронного документообігу, завдяки цьому автоматизуються бібліотечні процеси. Внаслідок цих змін модернізується бібліотечна система. Іншими словами такі реалізації можна розглядати як бібліотечні інновації, що визначається в УБЕ як нестандартні ідея, методика, оригінальний проект, новітні продукти/послуги, що відрізняються від попередніх

традиційних форм бібліотечної роботи новими підходами і властивостями і є кінцевим результатом інноваційної діяльності бібліотеки [5].

Беручи до уваги визначення «інновації», що наведене в Законі України «Про інноваційну діяльність» від 31.03.2023 № 40-IV, який визначає інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [54]. Актуальним є трактування сутності поняття «інновація» українськими науковцями Н. Чухрай та Р. Патора, представлене в їхній книзі, а саме «Товарна інноваційна політика». Відтак воно звучить: «інновація – це використання нових для організації ідей шляхом втілення їх в товарах, процесах, послугах або в системах управління, якими оперує організація» [71].

Враховуючи вищезазначене, електронний документообіг можна розглядати як інтегровану систему, що використовується для організації електронного обміну, включаючи всі етапи життєвого циклу документів. Отож, у контексті автоматизації бібліотечних процесів це є необхідним інструментом, оскільки він значно спрощує виконання рутинних завдань, наприклад, таких як каталогізація, облік бібліотечних фондів, реєстрація нових користувачів та відповідно їх обслуговування, розповсюдження інформації про нові надходження. І в той же час забезпечує скорочення часу на виконання процесів, іншими словами підвищує точність, швидкість та ефективність обробки інформації, сприяючи оптимізації роботи бібліотек у форматі інноваційного підходу до управління інформацією. Тобто відбуваються істотні зміни в парадигмі функціонування бібліотечних установ, що у результаті покращує загальний рівень обслуговування та формуванню бібліотек в умовах цифровізації.

1.2. Особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні

У контексті впровадження та функціонування електронного документообігу в цілому, а також акцентуючи увагу на автоматизації бібліотечних процесів, важливо ознайомитися та розглянути нормативно-правове регулювання цієї сфери. В рамках дослідження, ми будемо зосереджуватися на специфіці нормативного забезпечення електронного документообігу саме в Україні, що включає Закони України та постанови Кабінету Міністрів України. Вищезазначені документи встановлюють правову основу для всіх етапів життєвого циклу електронного документа, включаються всі необхідні стандарти та процедури (порядок) з урахуванням подальшого архівування та ліквідації. Окрім того, законодавча база гарантує юридичну силу та безпеку електронних документів, що є важливою умовою для їх застосування в набутті правової чинності та відповідно циркулювані та застосованні в офіційному порядку у різних сферах діяльності (Додаток Б).

До основних нормативно-правових актів, що регламентують електронний документообіг в Україні, належать низка важливих Законів України, зокрема:

– від 15.11.2024, № 2657-ХІІ Закон України «Про інформацію» є основним нормативно-правовим актом, який визначає правові засади інформаційної діяльності в Україні та конкретизує права громадян на доступ до інформації. У межах цього закону регулюються відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення та забезпечення захисту інформації. Крім цього, зазначені у ньому принципи та положення з одного боку встановлює права громадян на доступ до інформації, а з іншого встановлює чіткі обмеження щодо певних категорій даних. Варто звернути увагу, щодо конфіденційності та обмеженні доступу до певних видів інформації, все тому що тут визначаються винятки з принципу загальної доступності даних, передбачаючи, що інформація, яка є конфіденційною або обмеженою в поширенні (державні та комерційні таємниці, особисті дані, тощо), не підлягає

вільному поширенню, що у свою чергу створює своєрідний баланс між правом на одержання інформації та потребою в її захист. Таким чином, вище зазначений нормативно-правовий акт створює теоретичну та нормативну основу для реалізації електронного документообігу в різних сферах діяльності, зокрема в бібліотечних установах, де також важливо забезпечити як доступ до публічних даних, так і належний захист конфіденційної інформації [55];

– від 31.12.2023, № 851-IV Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання ЕД (електронний документ). Передбачено поширення дії цього закону на відносини, що виникають у таких процесах, як: створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів. Водночас визначається юридичний статус електронних документів, що набувають юридичної сили завдяки використанню електронного підпису як обов'язкового реквізиту. Відтак, це забезпечує інтеграцію електронного документообігу в рамках сучасного інформаційного суспільства, що охоплює функціонування культурних установ [45];

– від 18.01.2025, № 2297-VI Закон України «Про захист персональних даних» регулює правові відносини, що стосуються захисту та обробки персональних даних. Згідно з його змістом, цей документ орієнтований на захист основних прав і свобод людини та громадянина, наголошуючи на важливості забезпечені невтручання в особисте життя під час обробки персональних даних. Варто підкреслити, що закон охоплює діяльність, пов'язану з обробкою персональних даних, що здійснюється шляхом застосування автоматизованих засобів як повністю так і частково. Між іншим це також стосується обробки персональних даних які містяться в картотеці або ж призначені до внесення до картотеки, за допомогою не автоматизованих засобів. Такий підхід забезпечує всебічних захист особистої інформації незалежно від того, як здійснюється її обробка. Враховуючи те, що суспільство перебуває на етапи активної цифровізації з'являється велика кількість програм, систем, онлайн-застосунків та

послуг, які вимагають авторизації через надання особистої інформації, такої як ім'я, адреса, номер телефону, дані платіжних карток для подальшого використання, що створює потенційні ризики для їх конфіденційності. На наш погляд, правові межі, визначені законом, є фундаментальними для забезпечення захисту персональних даних. У контексті автоматизації процесів шляхом електронного документообігу це формує своєрідне підґрунтя довіри між користувачами та системами, що обробляє їх дані [52];

– від 08.10.2023, № 2939-VI Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок здійснення та забезпечення прав на доступ до інформації, яка перебуває у володінні певних суб'єктів відповідно до їх владних повноважень та інших розпорядників публічної інформації, що становить суспільний інтерес. Зазначаючи гарантії та принципи забезпечення доступу до такої інформації, а також визначає категорії інформації з обмеженим доступом, зокрема конфіденційну, таємну та службову, відповідно до чинного законодавства. Усе це свідчить, що закон виступає так званим гарантом відкритості забезпечуючи прозору взаємодію між громадськістю й різноманітних установами та організаціями, що безпосередньо володіють публічною інформацією, отримуючи доступність, точність і повноту необхідних даних. Вважаємо, що електронний документообіг є не лише кроком до автоматизації внутрішніх бібліотечних процесів, а й рушійним елементом для дотримання норм законодавства, щодо доступу до публічної інформації [44];

– від 18.12.2024, № 2155-VIII Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» у змісті закону встановлюються не лише правові, а й організаційні засади електронної ідентифікації та надання електронних довірчих послуг. Визначаються права та обов'язки суб'єктів цих відносин, а також механізми контролю за дотримання законодавства у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг. Виокремимо, що відповідно до Закону № 2155-VIII такі поняття як «електронний цифровий підпис», «електронна печатка» були змінені на «кваліфікований електронний підпис» та «кваліфікована електронна печатка» [47];

– від 01.01.2022, № 32/95-ВР Закон України «Про бібліотеку та бібліотечну справу» являє собою фундаментальний документ, що визначає статус бібліотек, правові та організаційні засади діяльності бібліотек та відповідно бібліотечної справи в Україні. Один з ключових аспектів цього закону є гарантування вільного доступу до інформації, знань, цінностей як національної так і світової культуру, науки та освіти, яка зберігається у бібліотеках, що у результаті створює можливості для культурного, освітнього та інтелектуального розвитку суспільства. Проте, не менш важливим є зазначення прав та обов'язків бібліотек, працівників бібліотек, а також державних органів щодо підтримки бібліотечної справи, фінансування та організації бібліотечних послуг. У вищезазначеному документі варто виокремити статтю 4, яка визначає засади державної політики у сфері бібліотечної справи, зокрема акцентуючи увагу на адаптації бібліотек до сучасних викликів. Серед ключових напрямів розвитку виділяються: електронні бібліотеки, електронні книги користування та розвиток баз даних. Крім того зазначено й про забезпечення інклюзивності, що реалізується через доступність бібліотечних ресурсів для осіб із особливими потребами, безперечно що такий підхід сприяє рівності доступу до інформації для всіх членів населення [42];

– від 06.10.2024, № 2778–VI Закон України «Про культуру». У змісті якого йдеться про правові засади діяльності у сфері культури та регулює суспільні відносини, пов'язані зі створенням, використанням, розповсюдженням і збереженням культурної спадщини та культурних цінностей. Пріоритетним у ньому є посилення освітнього, інноваційного та комунікаційного потенціалу культури. З огляду на це, на нашу думку, закон закладає підґрунтя для збереження національних традицій й більше того створює правові механізми для інтеграції української культури у світовий культурний простір, зберігаючи при цьому її автентичність [56];

– від 28.06.2024, № 80/94-ВР Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» регулює правові основи у сфері захисту інформації в інформаційних, електронних та відповідно інформаційно-комунікаційних систем. Закон охоплює низку аспектів, включаючи визначення

ключових принципів та створення безпечних систем для обробки інформації, захисту інформації від несанкціонованого доступу, так і забезпечення її цілісності та конфіденційності в процесі обробки, зберігання та передачі даних у таких системах. У контексті швидкого розвитку технологій виникає нагальна необхідність для забезпечення стабільної та безпечної інформаційної інфраструктури в Україні [51];

– від 05.01.2025, № 1089-IX Закон України «Про електронні комунікації» висвітлює регулювання відносин, що пов'язані з наданням та отриманням електронних комунікаційних послуг, зокрема при здійсненні постачання та доступу до електронних комунікаційних мереж. Включаючи питання прав, обов'язків та відповідальності осіб, які безпосередньо беруть участь в діяльності, користування послугами. Особливу увагу, закон приділяє підтримці розвитку інфраструктури електронних комунікацій, що створює умови для бібліотек які мають на меті модернізувати підходи до виконання робочих процесів шляхом інтегрування до новітніх цифрових ресурсів [46].

Постанови Кабінету Міністрів України, які регулюють сферу електронного документообігу:

– від 05.07.2024, № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності» регламентує питання котрі пов'язані із документуванням управлінської інформації. Зокрема, постанова затверджує: Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну; Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади; Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі. Між іншим постанова вносить зміни до деяких постанов Кабінету Міністрів України, що стосуються документування управлінської діяльності у тому числі щодо використання електронних документів, електронного документообігу, електронного міжвідомчого обміну. У зв'язку з вищезазначеним на наш погляд цей документ сприяє модернізації й спрощенню управлінських процесів, а саме забезпечуючи єдину стандартизацію

процесів які пов'язані з електронними документами у державному секторі [10];

– від 02.11.2012, № 956 постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека ХХІ»». Постанова затверджує програму, спрямовану на створення єдиної інформаційної бібліотечної системи в Україні. Між іншим постанова має на меті підвищення ефективності використання і забезпечення доступу до документів, що зберігаються у бібліотечних, архівних та музейних фондах. Реалізація такої програми дасть змогу підвищити рівень інформаційної культури громадян та забезпечить введення у науковий обіг унікальних документів, що мають не тільки національну, а й міжнародну історичну та культурну цінність [48].

Окрім законів та постанов, розглянемо також інші нормативно-правові акти, зокрема:

– ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». Чинний від 01.09.2021. Стандарт визначає склад реквізитів та вимогів щодо їхнього змісту, місця розташування, правил оформлення документів за допомогою використання друкованих знаків та відповідних бланків. Слід мати на увазі, що вимоги цього стандарту поширюються на всі класи уніфікованих систем документації, що у результаті сприяє створенню стандартизованості підходів до створенню документів. Характерним є те, що цей стандарт дозволяє уникнути помилок при оформленні документів при цьому збільшуючи швидкість їх виконання. Разом з тим є очевидним, що коли ми розглядаємо автоматизацію бібліотечних процесів шляхом застосування ЕДО вона у свою чергу вимагає використання уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації, адже це забезпечує організацію інформаційних потоків у рамках електронного документообігу [13];

– Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2024, № 55. У межах інструкції

визначається порядок обробки ЕД - від його створення або ж отримання до передачі його в архівний відділ. Також регламентує засади функціонування електронного обміну через використанням службової електронної пошти. Відтак основною формою діловодства в установі, згідно з інструкцією, є електронна, що, на нашу думку, відповідає сучасним тенденціям. Інтерпретуючи вищезазначене через призму ЕДО в автоматизації бібліотечних процесів, можна відмітити, що така інструкція становить підґрунтя для інноваційних підходів, наприклад, з одного боку до корпоративного управління, а з іншого до сприяння зменшенню паперового обігу відповідно до сучасних екологічних вимог [60];

– Указ Президента України від 18.08.2020, № 329/2020 про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму йдеться про комплекс заходів котрі спрямовані на розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини України. На наш погляд, важливим є те, що тут йдеться про удосконалення механізмів фінансування культури у тому числі через залучення додаткових джерел фінансування задля збільшення державного фінансування культурних проєктів. Окремо Указ акцентує увагу, на реалізації нових моделей діяльності культурних закладів, зокрема креативних хабів та полікультурних центрів, сприяння розвитку народних художніх промислів, а також підтримка державних кіностудій [53];

– Наказ Міністерства юстиції України від 29.10.2022, № 1886/5 про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, встановлює загальні вимоги щодо організації ЕДО із застосуванням ЕЦП в діяльності органів влади, організацій, установ, незалежно від форм власності, формує єдиний стандарт електронного документообігу між різними суб'єктами. Наступне, що було у змісті наказу це вимоги до структури та змісту електронних документів, термінів їх зберігання, котрий має безпосереднє значення для ефективності управління архівними процесами забезпечуючи відповідність до чинних нормативних вимог щодо зберігання інформації в електронному форматі. Підсумовуючи, наказ №

1886/5 створює необхідні правові рамки для використання сучасних технологій, які являють собою основу функціонування ЕДО [50].

Згідно з Порядком роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 29.10.2022, № 1886/5 термін «електронний цифровий підпис-віза» замінено на «кваліфікований електронний підпис для візування». Наступний термін який був змінений це «паперовий примірник електронного документа» на «засвідчена паперова копія електронного документа», яка є паперовою формою електронного документа, створено відповідно до вимог інструкції з діловодства підприємства. Зокрема у Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання не зазначено про створення документів тимчасового зберігання (до 10 років включно) у паперовій формі. Отже, внесені зміни корелюються із сучасними тенденціями ведення документаційних процесів та спрямовані на вдосконалення нормативної бази України [50].

Усе це свідчить про те, що нормативно-правове забезпечення створює необхідні правові умови та можливості для розвитку ЕДО, але водночас визначає чіткі межі. Один із ключових аспектів - це забезпечення легітимності процесів, а також дотримання стандартів захисту інформації. Безперечно, сучасні реалії змушують до впровадження інновацій у всіх сферах діяльності, а особливо, що стосується документів та бібліотечної галузі, що вимагає удосконалення та зміни у діяльності електронного документообігу та впровадження сучасних технологій, що відповідають міжнародним стандартам. У результаті, ці кроки є насправді важливими для інтеграції України в міжнародну спільноту, що, в свою чергу, сприятиме зміцненню її конкурентоспроможності в сфері електронного документообігу.

Висновки до першого розділу

У першому розділі подано аналіз поняттєво-категоріального апарату, що

розкриває ключові аспекти теми наукового дослідження. Зокрема, розглядаються такі основні терміни, як: «електронний документ», «електронний документообіг», «система електронного документообігу», «автоматизована бібліотечна інформаційна система», «бібліотека», «сучасна бібліотека», «бібліотечні інновації», «інновації».

Проаналізовано особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні, що підкреслює важливість дотримання законодавчих вимог та стандартів при впровадженні та веденні ЕДО. Серед яких Закони України: «Про інформацію», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист персональних даних», «Про електронний цифровий підпис», «Про доступ до публічної інформації», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», «Про бібліотеку та бібліотечну справу», «Про культуру», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про електронні комунікації». Постанови Кабінету Міністрів України: «Деякі питання документування управлінської діяльності», «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека XXI»». Інші нормативно-правові акти, зокрема: ДСТУ «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів», типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, указ Президента України про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму, наказ Міністерства юстиції України про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання.

Отож, наявність чіткого регулювання у цій сфері визначає основні правила та процедури, що стосуються створення, обробки, збору, обміну, надсилання, зберігання електронних документів в установах, організаціях та підприємств різної форми власності. Відтак, автоматизація бібліотечних процесів через

електронний документообіг створює умови для оптимізації роботи, забезпечуючи ефективне управління інформаційними потоками.

РОЗДІЛ 2

АВТОМАТИЗАЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСІВ (НА ПРИКЛАДІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ» ТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ): СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ

У розділі «Автоматизація бібліотечних процесів (на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету): сучасний стан та виклики» проаналізовано сучасний стан впровадження електронного документообігу для автоматизації бібліотечних процесів в Україні. Досліджено використання електронного документообігу (на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» АБІС «Коґна» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету) АБІС «УФД/Бібліотека», виокремлюючи функціональні можливості автоматизованих бібліотечних інформаційних систем.

2.1. Аналіз сучасного стану впровадження електронного документообігу для автоматизації бібліотечних процесів в Україні

Дослідження теоретико-правових засад електронного документообігу в Україні свідчать про наявність правового регулювання для застосування ЕДО, зокрема в діяльності бібліотек включаючи автоматизацію бібліотечних процесів. Однак, якщо розглядати документообіг як традиційний (паперовий) та цифровий (електронний), можна зазначити, що все-таки більша частина документообігу та інших суміжних інформаційних процесів здійснюється саме традиційним шляхом.

Розглядаючи цю тенденцію через призму бібліотечних установ, на нашу думку, є підстави вважати, що однією із фундаментальних перешкод для

здійснення автоматизації бібліотечних процесів застосовуючи ЕДО є недостатнє фінансування. Не можна не зважати на те, що більшість систем електронного документообігу є комерційними, а безкоштовні демо версії доступні лише на обмежений проміжок часу та з недостатньою функціональною здатністю. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що для бібліотек, особливо невеликих і тих, що здійснюють свою діяльність у рамках обмеженого бюджету з мінімальними річними вкладеннями стає неабияким бар'єром. Це у свою чергу потребує не лише пошуку додаткових інвестицій, а й стратегічних рішень для забезпечення сталого доступу до спеціалізованих технологій та інструментів. Прикладом таких рішень може бути пошук спонсорів, участь у програмах з надання фінансової допомоги включаючи міжнародні організації, урядові структури та бізнес.

Наступною, але не менш важливою, актуальною перешкодою яка спостерігається в бібліотеках є застаріле технічне забезпечення, що створює ризики для безпеки, сумісності, у тому числі ускладнює підтримку нових версій платформ, систем та сервісів, а також збільшує ймовірність технічних збоїв, зокрема через вразливість до вірусів. Зокрема спостерігаються технологічні нерівності, які проявляються у тому, що великі бібліотеки володіють сучасними матеріально-технічними ресурсами, водночас як більшість районних та сільських бібліотек немає належної технічної бази та відтак перебувають у стані технологічної відсталості.

Окремим важливим завданням, що стоїть перед інтеграцією ЕДО у контексті автоматизації процесів зокрема й бібліотечних – ознайомлення та вивчення теоретично-методичної бази. Однак, якщо цей етап був не виконаний, це призводить до нездатності об'єктивно оцінити як переваги, так і виклики які надає ЕДО, інше кажучи недостатність знань у сфері цифровізації та відсутності відстеження сучасних тенденцій, призводить до гальмування процесів інтеграції інноваційних методів ведення діяльності.

Також варто відзначити, що простежується низька готовність до змін як з боку керівництва, так і серед працівників, що зумовлює небажання переходити

від традиційних методів роботи до використання інноваційних рішень, наприклад, до яких входить ЕДО, СЕД, АБІС, що по суті демонструє відсутність мотивації до підвищення кваліфікації та опанування нових інструментів ведення робочих процесів. Разом з тим, варто зауважити, що цей бар'єр може бути подоланий завдяки систематичному навчанню співробітників: бібліотекарів, бібліографів, методистів та інших, шляхом проведення тренінгів, вебінарів спрямованих на підвищення кваліфікації в галузі інформаційних технологій, більше того є чимало онлайн-курсів, які є на безкоштовній основі: «Дія.Освіта», «EdEra», «Prometheus» де представлені курси котрі безпосередньо пов'язані, або є дотичні до інформаційних технологій та цифрової компетенції.

Розглядаючи проблеми використання ЕДО, варто брати до уваги актуальні події в Україні, зокрема періодичні відключення електроенергії (blackout), що призводять до відсутності доступу до мережі Інтернет, у зв'язку з, цим функціонування ЕДО є практично неможливим, іншими словами йдеться про необхідність стабільного постачання електроенергії. З огляду на це, стає очевидно, що для забезпечення безперебійної роботи бібліотек у таких ситуаціях наявність додаткових джерел живлення, таких як генератори та павербанки, є критично важливим. З іншого боку, це також потребує додаткових фінансових витрат, що знову ж таки ускладнює ситуацію (Рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Ключові перешкоди впровадження електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів

Джерело: [за автором]

Незважаючи на вищезазначені перешкоди, сучасні тенденції створюють передумови для впровадження та функціонування ЕДО включаючи автоматизацію бібліотечних процесів. Особливо слід виділити інноваційні інструменти які сьогодні активно застосовують у діяльності бібліотек як аспект цифрової трансформації, а саме:

- система управління електронними ресурсами (ERM);
- система управління бібліотечними процесами (ILS – Integrated Library Systems);
- системи для створення електронних каталогів (OPAC – Online Public Access Catalog);
- системи електронного документообігу (DMS – Document Management Systems);
- системи для автоматичного оброблення запитів користувачів (Chatbots та AI – artificial intelligence) та інші [31].

Однак, якщо ми розглядаємо цілісне використання цих інструментів в бібліотечних процесах – це формує зміни культури ведення робочих процесів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Такий підхід, за нашими переконаннями, є ефективним, оскільки забезпечує всебічну інтеграцію в нову систему, включаючи різні види діяльності. На підставі останнього, можемо зазначити, що окрім перешкод, існують і значні переваги, які ми детальніше розглянемо через призму впровадження та функціонування ЕДО в бібліотеках України. Для більш ефективного розуміння структури електронного документообігу подається схема у Додатку В, яка відображає структуру системи електронного документообігу в бібліотечній установі та взаємодію системи з іншими системами (Додаток В).

Важливо відзначити, що всупереч воєнного стану та економічних проблем в яких перебуває Україна наше суспільство залишається прихильником читання. Здавалося, що цифрова ера, мала б замінити традиційні вподобання, але це стало передумовою для пошуку інноваційних рішень, зокрема у бібліотечній діяльності. Бібліотеки намагаються здійснювати адаптацію до нових умов, інтегруючи у свою діяльність онлайн-сервіси, електронні каталоги для доступу

до електронних книг. У результаті це забезпечує доступ до бібліотечних фондів на відстані, що на наш погляд, в умовах війни є важливим, оскільки фізичні відвідування можуть бути ускладнені, разом з тим існує потенційна загроза фізичним фондам. Так, зокрема оцифрування бібліотечних фондів є не лише тенденцією, а й необхідністю для збереження культурної спадщини.

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що вищезазначена інтеграція здійснюється через різні інформаційні платформи, системи та програмні забезпечення, що стали ключовим інструментом для автоматизації бібліотечних процесів. Серед яких в бібліотечних установах України активно впроваджують автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, функціональні можливості яких дозволяють не тільки автоматизувати процеси обліку, каталогізації, видачі літератури, а й здійснити інтеграцію ЕД та ресурсів в єдину систему бібліотечних послуг. З огляду на це, доцільно розглянути найпоширеніші АБІС в практиці бібліотек та здійснити коротку характеристику функціональних можливостей окремих систем.

Зокрема, однією з найпоширеніших є «Koňa» – перша вільна АБІС, розроблена у 1999 році у Новій Зеландії, з першою інсталізацією у 2000 році. Основне завдання «Koňa» спрямоване на підтримку традиційних бібліотечних технологічних процесів, а головна функціональна можливість цієї системи, що її створили на основі бібліотечних стандартів та протоколів, що створює умови для взаємодії з іншими бібліотечними системами та відповідно технологіями не лише в рамках національних, а й міжнародних бібліотечних мереж, зокрема це обмін цифровими документами та метаданими [41, с. 16-18].

Важливо зазначити, що у 2005 році компанія «Liblime» здійснили інтеграцію високошвидкісної контекстуальної бази даних «Zebra» у систему «Koňa» задля збільшення швидкості пошуку та її масштабності. Відтак, це дозволяє бібліотекарям та читачам оперативно знаходити потрібну їм інформацію навіть при умові великих обсягів електронних даних. У зв'язку з тим, що система є іноземна у 2005-2006 роках розробили українську адаптацію вищезгаданої АБІС [41, с. 16-18].

Необхідно відзначити, основні функціональні можливості АБІС «Коґа», а саме: інтуїтивно зрозумілий інтерфейс з набором пошукових можливостей, як для бібліотекарів, так і для читачів (відвідувачів), що у результаті спрощує доступ до цифрових ресурсів; здатність роботи з багатьма підрозділами; система полегшує облік бібліотечних фондів та контроль за їх використання. Також, наявна генерація різноманітних звітів та статистичних даних, на підставі яких можна проаналізувати та оцінити діяльність бібліотеки у межах використання АБІС. Зауважимо, що основна функція «Коґа» є створення електронного каталога, який забезпечує управління бібліотечними ресурсами. З-поміж іншого, враховуючи архітектурний підхід побудови АБІС, система базується на веб-технологіях котрі дозволяють здійснювати її використання на різних пристроях, зокрема комп'ютерах, планшетах чи смартфонах, за умови підключення до мережі Інтернет, незалежно від географічного місця знаходження [41, с. 16-18].

Таким чином, відповідно до зазначеного вище, АБІС створює можливість бібліотекам автоматизувати документообіг на всіх етапах, включаючи реєстрацію нових надходжень до обробки запитів від користувачів. Як показав аналіз «Коґа» активно використовується у діяльності багатьох бібліотек, а саме: Науково-технічна бібліотека Тернопільського науково технічного університету імені Івана Пулюя; Наукова бібліотека Харківського національного університету міського господарства імені Олексія Бекетова; Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія»; Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська Політехніка»; Львівська обласна універсально наукова бібліотека; Львівська обласна бібліотека для дітей; Бібліотека Українського католицького університету; Бібліотека Українського гуманітарного інституту; Бібліотека Галицького фахового коледжу культури імені Івана Котляревського; Бібліотека Таврійського християнського інституту; Бібліотека Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Проведений аналіз показав, що «Коґа» активно використовується в таких типах бібліотек як: університецька, академічна, освітянська, богословська, наукова та дитяча (Додаток Г).

Наступною автоматизованою бібліотечно-інформаційною системою яка активно застосовується у бібліотечній діяльності – «ALEPH», основні функціональні характеристики якої:

- підтримка міжнародних стандартів, серед яких формат машиночитного каталогізаційного запису MARC (Machine-Readable Cataloging), міжнародної організації зі стандартів ISO (International Organization for Standardization), а також доцільно зазначити про протоколи передачі даних для роботи в локальних, корпоративних та глобальних мережах;

- використання штрихових кодів за допомогою яких полегшується процедура ідентифікації не лише документів, а й користувачів;

- інформаційно-пошукові мови дескрипторного та кваліфікаційного типів з наявною системою посилань, що забезпечує ефективну організацію даних та значно покращує навігацію по бібліотечному фонду;

- підтримка графічних зображень та повних текстових документів, що є важливим елементом у контексті забезпечення доступу до ресурсів незважаючи на їхній розмір та вид;

- WWW-сервер, який надає широкий спектр послуг через мережу Інтернет, серед яких доступ до електронного каталога.

Необхідно відзначити, що система містить низку спеціалізованих модулів, зокрема: адміністрування, каталогізування, міжбібліотечний абонемент (МБА), інвентаризація (за штрих-кодами), реєстрація періодики, комплектування, штрафів, пакетних завдань. Крім того, підтримує сервери: Web, OCLC, Z 39.50, за допомогою яких розширюються можливості та відбувається інтеграція з глобальними як бібліотечними, так і інформаційними системами [41, с. 14].

Разом з тим, варто відзначити, що АБІС «ALEPH» використовують та застосовують у своїй діяльності такі бібліотеки як: Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» та Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Поширення АБІС «ALEPH» у бібліотеках України

№	Назва	Тип бібліотеки	Місто
1.	Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»	університетська, універсальна	Київ
2.	Львівська національно наукова бібліотека України ім. Василя Стефаника	академічна	Львів

Джерело: [за автором]

Також, варто виділити українську АБІС «УФД/Бібліотека» (Український фондовий дім), що забезпечує автоматизацію основних виробничих циклів бібліотеки. Згідно із завданнями які забезпечує АБІС «УФД/Бібліотека», до основних функціональних можливостей входить: створення та ведення електронного каталогу, що дозволяє здійснювати швидкий пошук документів; сортування за критеріями; перегляд бібліографічного опису; відстеження стану бібліотечного фонду, зокрема наявності документа в ньому, також можливість перегляду та друку документа. Наступна можливість яку надає АБІС це каталогізація, яка містить створення бібліографічних записів документів відповідно до вимог держстандартів та міжнародних стандартів серед яких USMARC та UNIMARC, класифікацію документів включаючи зв'язки між ними, що дозволяє здійснювати швидкий пошук документів, сортування за критеріями та як результат переглядати їх. Крім цього, функціональною можливістю є комплектування, а саме введення інформації як про книгопостачальників, читачів так і про потреби в літературі, книгозабезпечення та сумарного обліку, що дозволяє виявити та проаналізувати стан та потреби бібліотечного фонду. Важливим складником є можливість обслуговування читачів який надає «УФД/Бібліотека», що здійснює такі процеси як:

– ведення та отримання інформації про читачів (користувачів) бібліотеки

яка збирається під час реєстрації користувача;

- відбір читачів за різними критеріями до прикладу шифр, прізвище тощо;
- реєстрація запитів, видачі та відповідно повернення документів;
- сортування, перегляд та друк інформації;
- підтримка технологій, а саме штрих-код та RFID.

З-поміж іншого дана система має гнучке налаштування прав доступу та персоналізації робочих місць користувачів шляхом розмежування доступу за ролями та у межах рівнів їх повноважень, що створює можливість ефективно управляти інформацією та гарантувати безпеку даних. Не менш важливим, вважаємо, те що система підтримує SQL-бази даних (IBM DB2, Oracle, MS SQL Server, Firebird), що у результаті забезпечує обробку великого обсягу інформації [41, с. 15-16].

Особливе значення має використання АБІС «УФД/Бібліотека» у діяльності багатьох бібліотек України, що свідчить про її професійний інтерфейс, зручність та затребуваність, а саме: Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка; Наукова бібліотека Хмельницького національного університету; Бібліотека Харківської державної академії культури; Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Наукова бібліотека Мукачівського державного університету; Бібліотека імені Леоніда Каніщенка Західноукраїнського національного університету; Наукова бібліотека Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Додаток Д).

З огляду на отримані результати можна констатувати, що використання АБІС «УФД/Бібліотека» є характерною для університетських бібліотек, демонструючи трансформацію процесів управління завдяки автоматизації інформаційних ресурсів.

Здійснений нами аналіз продемонстрував, що кожна із зазначених автоматизованих бібліотечних інформаційних систем пропонує широкий функціональний спектр. Між іншим, вони поєднують у собі гнучкі налаштування, відтак, створюють умови для адаптації до специфічних умов

діяльності певних видів бібліотек. На підставі цього нами були виявлені наступні переваги використання АБІС у бібліотечних установах шляхом автоматизації бібліотечних процесів завдяки впровадженню електронного документообігу: автоматизація бібліотечних процесів; доступності та мобільності інформаційних ресурсів; інтеграція з міжнародними бібліотечними стандартами та сервісами; покращення якості обслуговування; ефективне управління документообігом; оптимізація управління бібліотечними фондами; зберігання і архівування документів у цифровому форматі (Рис. 2.2.).

Рис. 2.2. Переваги використання АБІС у бібліотечних установах шляхом автоматизації бібліотечних процесів завдяки ЕДО

Джерело: [за автором]

Таким чином, аналіз сучасного стану впровадження електронного документообігу для автоматизації бібліотечних процесів в Україні продемонстрував, що відбувається поступова цифрова трансформація бібліотечної сфери. За нашими переконаннями використання таких інноваційних інструментів дозволить не лише покращити якість надання бібліотечних послуг, а й сформує основу для підвищення наукового та культурного потенціалу країни.

2.2. Використання електронного документообігу у діяльності бібліотек (на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету)

Здійснений нами аналіз діяльності сучасних бібліотечних установ дає змогу стверджувати, що їх діяльність все частіше характеризується екстраполяцією тих послуг, які корелюються з потребами та запитамі суспільства. У контексті цього акцентується увага на нормативно-правовому забезпеченні українського та міжнародного законодавства. Зокрема, це створює можливості для формування нових ідей, теоретичних і практичних підходів та як результат впровадження інноваційних рішень у діяльність. На підтвердження цього можна навести кейси впровадження автоматизованої бібліотечної інформаційної системи яка інтегрується з функціями електронного документообігу у таких двох університетських бібліотеках як: Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія» (НауОА) та Наукова бібліотека Хмельницького національного університету (ХНУ).

Розглянемо детальніше функціонування АБІС у діяльності кожної із вище зазначених бібліотек. Як показав аналіз, Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія» – історична частина яка має два етапи, перший розпочався і був пов'язаний із заснування першого вищого навчального закладу в східні Європі – Острозької слов'яно-греко-латинської академії у другій половині XVI ст. Відомо, що першим фундатором бібліотеки є Василь-Костянтинівич Острозький. Другий етап мав свій початок у 1994 році в якому паралельно відбувалося відродження Острозької академії [18].

Зазначимо, що трансформація ведення бібліотечних процесів спостерігається ще з 2002 року, адже тоді розпочалася робота з впровадженням комп'ютерних технологій. Станом на сьогодні бібліотека являє собою автоматизований бібліотечно-інформаційний центр, який використовує у своїй діяльності АБІС «Koha», що у результаті забезпечує комплексну оптимізацію

усіх виробничих циклів [18].

Для оцінки ефективності використання АБІС у бібліотечній діяльності визначено критерії аналізу: інтерфейс та зручність використання, доступ до літератури, гнучкість та масштабність, інтеграція, обробка запитів, сегментація інформації, представлення нових надходжень у бібліотечній системі.

Виходячи з наведених критеріїв аналізу, можна припустити, що ключову роль відіграє ефективності роботи системи та її інтерфейс, оскільки він безпосередньо впливає на зручність використання та доступності до ресурсів. Є підстави вважати, що в АБІС «Коґа» інтерфейс розроблений відповідно до принципів юзабіліті, адже простежено ретельно продумане розташування елементів управління для пошуку необхідної інформації та виконання основних операцій, що охоплює такі розмежування, як: каталог бібліотеки, автор, тема, ISBN (International Standard Book Number), ISSN (International Standard Serial Number), серія та номер телефону. У такий спосіб користувачі можуть оперативно здійснити пошук документів за допомогою кількох кліків. Очевидним є те, що іноді користувачам може знадобитися певний проміжок часу на вивчення та відповідно освоєння всіх функціональних можливостей, однак за нашими переконаннями цей процес є притаманний для будь-яких інформаційних систем особливо якщо це перше користування (Рис 2.3.).

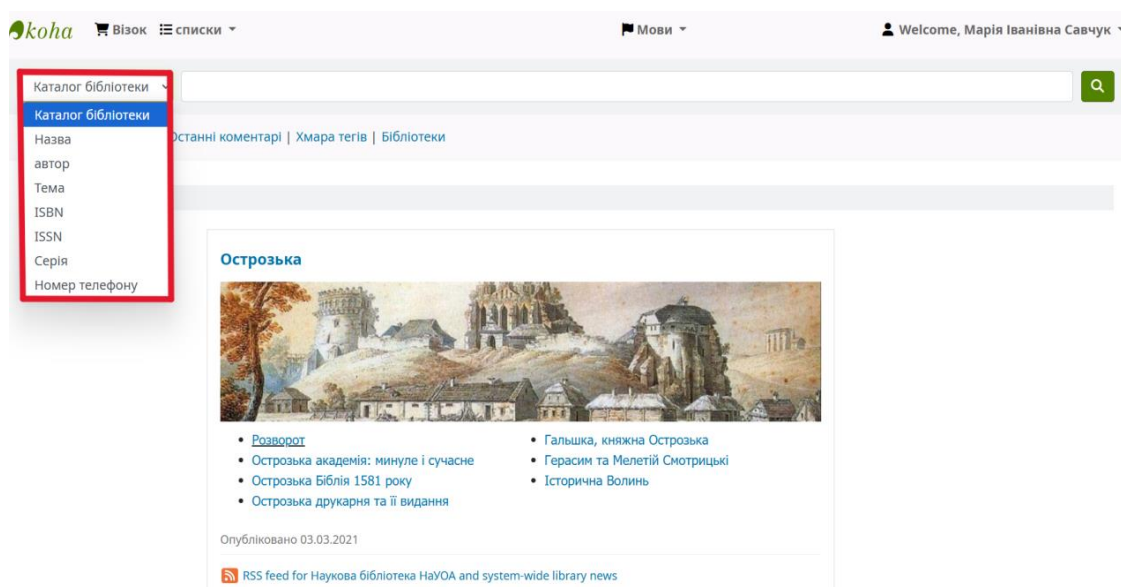

Рис. 2.3. Інтерфейс АБІС «Коґа» НаУОА

Джерело: [84]

Згідно концептуальних основ, АБІС «Коха» інтегровано з іншими системами, що функціонують в університеті при умові використання системи єдиної автентифікації через домен oa.edu.ua, платформами Moodle, UM system для навчального процесу. В даному випадку йдеться про використання єдиного облікового запису для доступу до бібліотечного ресурсу. Відповідно до цього утворилося єдине інформаційне середовище з безперебійним доступом до ресурсів та послуг бібліотеки всіх користувачів.

Разом з тим, ми виокремили можливість переглядати детальну інформацію про фізичне розташування документів (розташування в читальному залі або ж відділ періодики наукової бібліотеки тощо), статус, термін виконання, штрих-код. Зазначимо, що перелік інформації в різних видах документів може мати іншу змістовність.

Особливо слід підкреслити, що здійснений пошук документів в електронному каталозі за ключовим словом «бібліотека», було отримано 540 результатів. З-поміж цього був обраний перший із переліку документ, а саме статтю періодики авторства Байрамова К., Малиновська В. «Коли бібліотека стає територією натхнення», в результаті отримали не лише інформацію яка пов'язана з бібліографічним описом, а й більш детальну, зокрема ту яка охоплює: поточну бібліотеку, номер телефону, том, URL адрес, статус та штрих-код (Додаток Е). Зауважимо, що є декілька видів оформлення запису документу, зокрема:

- традиційне або класичне оформлення бібліографічної інформації;
- MARC – структурований формат набору полів і відповідно підполів з використання стандартних кодів, що притаманно для автоматизованої обробки бібліографічних запитів, що у результаті забезпечує їхню машину читабельність;
- ISBD (International Standard Bibliographic Description) – уніфікує опис документів на міжнародному рівні, відтак забезпечує інтеграцію та сумісність інформації з різними бібліотечними системами (Додаток Ж).

За результатами аналізу запиту, можна відмітити, що загальний пошук може вивести занадто велику кількість документів. У зв'язку з цим рекомендується застосувати розширений (детальний) пошук, що дозволяє

суттєво знизити обсяг нерелевантних результатів (Рис. 2.4.).

Рис. 2.4. Вигляд розширеного пошуку в електронному каталозі АБІС «Кoha» Наукової бібліотеки НаУОА

Джерело: [84]

Зокрема, за таких умов користувачі суттєво заощаджують час оскільки усувається необхідність фізично відвідувати бібліотеку, щоб дізнатися чи є відповідна інформація у бібліотечному фонді за умови якщо вона не є доступна у цифровому форматі. Також, якщо розглядати вищезазначене через призму роботи бібліотекарів де також простежується оптимізація їхньої діяльності, оскільки інформація про стан фонду розміщена та систематизована на одному ресурсі, що лежить в основі електронного документообігу.

Враховуючи автоматизацію бібліотечної діяльності шляхом застосування ЕДО важливості набуває систематичне та своєчасне інформування користувачів про нові надходження у бібліотечний фонд та забезпечення швидкою навігацією по онлайн-системі. У межах аналізу використання АБІС «Кoha» в Науковій бібліотеці НаУОА виявлено реалізацію інтерактивного та водночас візуального представлення нових надходжень. Окреслимо, що воно представлене у вигляді динамічного карусельного перегляду, що містить обкладинку, назву а також авторів, наприклад видань (Рис. 2.5.).

Вітаємо в Коха...

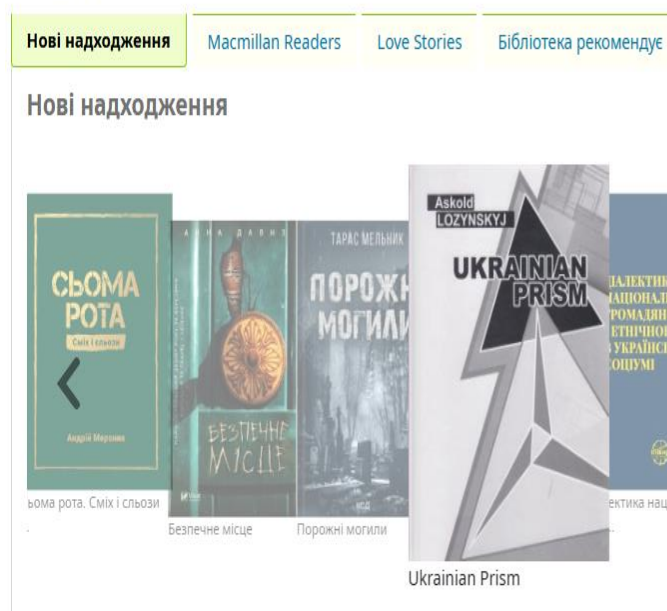

Рис. 2.5. Представлення нових надходжень в АБІС «Коха» в Науковій бібліотеці НаУОА

Джерело: [84]

Особливо слід підкреслити, що для доступу та користування бібліотечним фондом включаючи всі наявні послуги у її діяльності необхідним є бібліотечний документ який має назву формуляр користувача. У такому аспекті на увагу заслуговує розділ «Ваші особисті дані» АБІС «Коха» НаУОА, який виконує функції електронного формуляра користувача, тим більше, що цей розділ містить ключові відомості про читача.

Варто відзначити, що простежено таку сегментацію даних, як: бібліотека (номер бібліотечного квитка, термін придатності, домашня адреса бібліотеки, категорія); ідентичність (вказуються персональні дані); основна та альтернативна адреса (розширена інформація про місце проживання починаючи від номера вулиці закінчуючи поштовим індексом); контактна та альтернативна інформація (зазначається номер телефону, електронна адреса та інший спосіб зв'язку); документ посвідчення особи (тип документа, що посвідчує особу, наприклад паспорт громадянина України або ID картка).

Отже, враховуючи вищезазначене можемо констатувати, що користувачі можуть своєчасно оновлювати особисті дані у разі їх зміни, що у результаті

сприяє ефективній цифровій комунікації задля обміну інформацією між користувачами та бібліотекарями. На підставі цього забезпечується не лише актуальність контактних відомостей, а й відповідно зменшується ризик помилок у базі даних (Додаток І).

Особливо актуальним, це стає у період таких місяців як вересень та червень, тому, що у вересні спостерігається наплив студентів до університетської бібліотеки. У зв'язку з цим виникає необхідність у реєстрації нових користувачів (оформлення читацьких квитків). Разом з тим у період червня спостерігається також значна активність студентів, адже завершується навчання і однією з важливих умов отримання диплома є оформлення обхідного листа. В перелік якого входить процедура перевірки та підтвердження відсутності заборгованості студентів перед бібліотекою. Використання автоматизованих бібліотечних інформаційних систем є частиною ЕДО бібліотеки та сприяє автоматизації бібліотечних процесів протягом усього навчального року.

Для порівняльного аналізу ми дослідили Наукову бібліотеку Хмельницького національного університету історія заснування якої сягає з 1962 року. Починаючи з 1992 року були здійснені перші кроки до автоматизації книгозбірні першої електронно-обчислювальної машини (ЕОМ) «Mazovia» у зв'язку з цим розпочалося створення електронного каталогу на нові надходження. Крім того у 1997-1999 роках відбувся початок впровадження програм комп'ютеризації, зокрема у межах якого було проведено навчання співробітників бібліотеки з інформаційними технологіями [17].

Між іншим, на відміну від бібліотеки Національного університету «Острозька академія» в науковій бібліотеці Хмельницького національного університету для автоматизації бібліотечних процесів та обслуговування користувачів використовується інший АБІС, а саме у 1999 році було придбано та встановлено програмне забезпечення УФД/Бібліотека. За такого підходу уже на початку 2002 року завершилася автоматизація всіх основних технологічних процесів [17].

Додатково зазначимо, що Наукова бібліотека Хмельницького

національного університету протягом останніх років не оновлює програмне забезпечення. Тому, на сьогодні використовується версія 2.5.18. Все це пов'язані безпосередньо з тим, що бібліотека немає фінансової можливості придбати нову версію.

У контексті діяльності бібліотеки ми розглянули ключові аспекти, які дозволили комплексно автоматизувати бібліотечні процеси. Серед них централізоване зберігання метаданих і системи пошуку. Все тому, що документи зареєстровані в єдиній базі системи за допомогою систематизації та класифікації інформації про певний документ. Між іншим, пошукові можливості мають два варіанти, як скорочений, так і розширений. Зазначимо, що скорочений перелік полів здійснюється за такими фільтрами, як: автор, назва документа, рік видання, мова, тип документа, тема, класифікатори, наявність електронної копії (Додаток К).

Розглядаючи розширений перелік полів, зауважемо, що він додатково включає наступні фільтри: місце видання, видавництво, УДК (Універсальна десяткова класифікація), ISBN, анотація (Додаток Л).

Таким чином, це дозволяє значно зменшити час на обробку бібліотечних фондів та з максимальною точністю забезпечити доступність до інформаційних ресурсів без потреби у фізичному відвідуванні бібліотеки враховуючи доступ до них у режимі 24/7. Крім цього, з огляду на вищезазначене очевидним є те, що наявність цифрових копій документів відіграє ключову роль в збереженні їх, головне при цьому зменшення ризику втрати або ж навіть пошкодження документів.

Також, важливим аспектом в межах бібліотечного фонду є можливість відстежувати нові надходження, адже в бібліотеці НаУОА такої функціональної можливості не було. Проте формати відрізняються, таким чином, зазначена інформація відфільтровується за роками надходження, місяцем та видом документів. Це у результаті дозволяє оперативно ідентифікувати документи та забезпечити доступ користувачів до актуальної інформації (Рис. 2.6.).

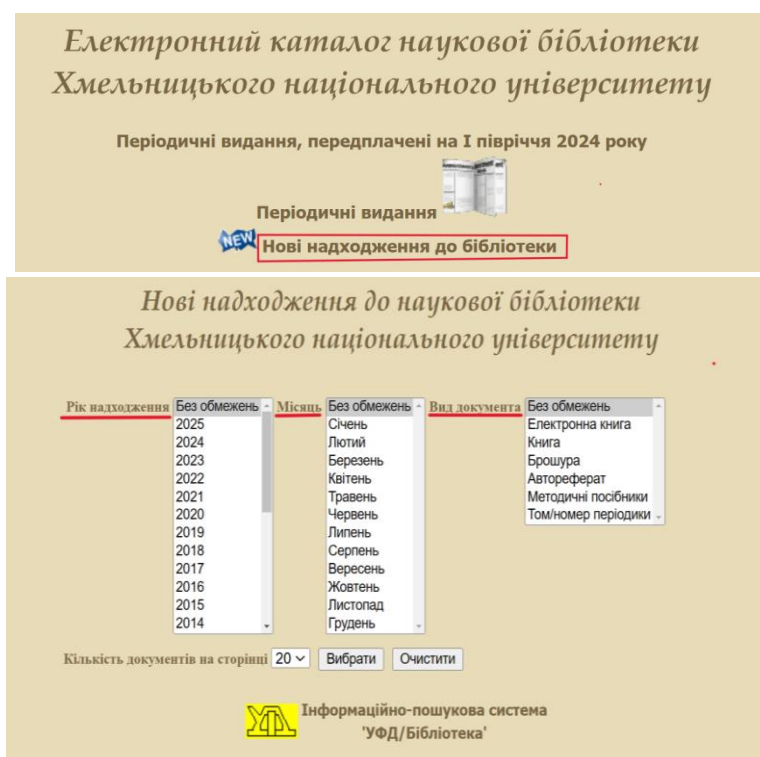

Рис. 2.6. Відображення нових надходжень до Наукової бібліотеки ХНУ в АБІС «УФД/Бібліотека»

Джерело: [66]

Аналогічно як до унаочнення пошуку інформації в електронному каталозі АБІС «Коґна» Наукової бібліотеки НаУОА, ми здійснили пошук за ключовим словом «бібліотека» в АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ. Відповідно до нашого запиту було отримано 814 результатів, серед яких був обраний перший: брошура на тему «Бібліотека – ключ до пізнання світу. До 45-річчя наукової бібліотеки Хмельницького національного університету» О.М. Бичкова. Здійснивши один клік на посилання «опис документа», отримали детальну інформацію про документ, серед якої: вид документа, рік та місце видання, видавництво, авторський знак, мова, обсяг, шифр, УДК, автор-захід (дата заходу та підпорядкована одиниця), тема документа. Крім цього відокремлена інформація про примірник: місце зберігання, інвентарний номер, номер, кількість та видано. Як свідчать результати здійсненого аналізу пошуку для того, щоб уникнути отримання та відповідно опрацювання великої кількості нерелевантної інформації на нашу думку доцільно використовувати вищезазначений розширений пошук полів (Додаток М).

Особливе значення має гнучкість налаштування відображення результатів

пошуку для якого характерним є можливість визначити кількість документів на сторінці відповідно до індивідуальних потреб користувачів. З огляду на це відбувається управління потоками інформації при використанні ЕДО. Своєю чергою, це дозволяє системі бути адаптивною у використанні враховуючи різноманітність пристрої такі як: смартфон, планшет та комп'ютер (Рис. 2.7.).

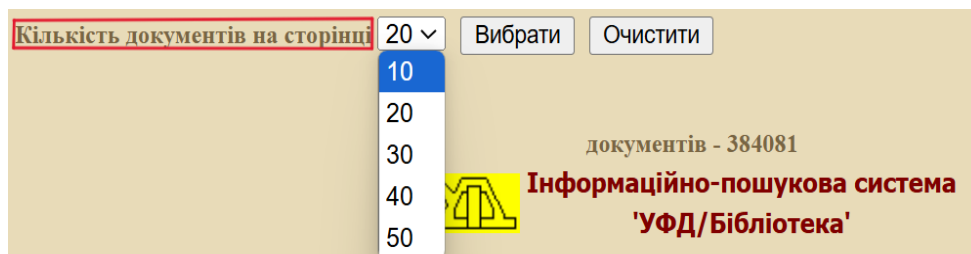

Рис. 2.7. Гнучкість налаштування відображення результатів пошуку АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ

Джерело: [66]

Як засвідчили результати аналізу двох університетських бібліотек у діяльності яких використовується АБІС, демонструють, що рівень автоматизації бібліотечних процесів напряму залежить від функціональних можливостей обраної автоматизованої системи. У зв'язку з чим нами укладено таблицю у додатку Н, що відображає негативні та позитивні сторони проаналізованих АБІС у контексті їх впливу на автоматизацію бібліотечних процесів, зокрема на діяльність університетських бібліотек. Між іншим, для оцінки позитивних сторін використання АБІС було визначено наступні критерії: функціонал, стандартизація, інтерфейс та гнучкість системи. Щодо негативних сторін, були виділені такі критерії: доступ до цифрових бібліотечних ресурсів та послуг, впровадження та функціонування системи, а також регулярність оновлення (Додаток Н).

З огляду на це доцільним є розгляд кожного з вищезазначених критеріїв окремо, що дозволяє надати комплексну оцінку переваг і недоліків АБІС «Коґа» та АБІС «УФД/Бібліотека». Насамперед варто, що виокремлено перевагу АБІС за критерієм «функціонал». Так, АБІС «Коґа» має широкий функціональний перелік, який включає як автоматизацію каталогізації, пошук, облік користувачів так і цифрову комунікацію. Своєю чергою, АБІС «УФД/Бібліотека» має основну

функцію каталогізації та пошуку інформації про документи. Аналіз наступного критерію – «стандартизація» – дозволив встановити додаткові переваги. Відтак, «Коґа» підтримує як державні, так і міжнародні стандарти, тоді як «УФД/Бібліотека» орієнтована на держстандарти. Окрім, стандартизації, було проаналізовано також інтерфейс систем у межах чого встановлено, що «Коґа» відповідає принципам юзабіліті іншими словами є на наш погляд зрозумілою та логічно структурованою. У такому аспекті «УФД/Бібліотека» також має логічний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Відповідно до цього логічно перейти до розгляду наступного критерія, а саме «гнучкість» за яким встановлено, що в АБІС «Коґа» присутня кастомізація відповідно до специфічної діяльності установи, тоді як в АБІС «УФД/Бібліотека» спостерігається управління потоками інформації відповідно до індивідуальних потреб користувачів.

Перейдемо до виокремлених недоліків, що були встановлені під час здійснення аналізу АБІС. Отож, зазначимо, що одним із ключових недоліків є фінансова складова, адже досліджувані АБІС вимагають оплати за користування. Важливою складовою оцінки є також доступ до оцифрованих бібліотечних ресурсів та послуг. Відтак, зазначимо, що АБІС «Коґа» та АБІС «УФД/Бібліотека» надають доступ до оцифрованих бібліотечних ресурсів та послуг виключно за допомогою підключення до мережі Інтернет. Іншим важливим критерієм є впровадження та функціонування системи, у цьому контексті варто зазначити, що «Коґа» вимагає технічних ресурсів та систематичної підтримки. При цьому в «УФД/Бібліотека» також існує потенційна можливість виникнення незначної кількості технічних ускладнень. На додаток до попереднього критерію, розглянуто оновлення систем, отож «Коґа» оновлення здійснює не автоматично, тому бібліотека яка її використовує повинна самостійно відстежувати та здійснювати оновлення шляхом завантаження нових версій та відповідно налаштовувати. У свою чергу специфіка оновлення в «УФД/Бібліотека» полягає у покупці нових версій де оновлення відбувається переважно автоматично через сервер. Водночас слід

зауважити, що в окремих випадках процес оновлення може не бути повністю автоматизованим і потребувати втручання та контролю з боку бібліотечного персоналу.

Отож, проведений аналіз та оцінка позитивних та негативних сторін досліджуваних автоматизованих бібліотечних інформаційних систем продемонструвала не лише специфіку їх діяльності, а й дозволяє виявити за допомогою критеріїв чинники які як підвищують ефективність автоматизації процесів, так і формують виклики та проблеми, при впровадженні та функціонуванні, що потребують своєчасного усунення задля стабільної роботи системи.

Для унаочнення порівняльного аналізу використання автоматизованих бібліотечних інформаційних систем здійснено пошук відгуків користувачів щодо користування АБІС «Коґа» НаУОА та АБІС «УФД/Бібліотека» ХНУ. У результаті було з'ясовано, що у відкритих джерелах відповідних відгуків не знайдено. Тому було прийнято рішення провести неофіційне опитування шляхом електронного листування зі студенткою Національного університету «Острозька академія» та студентом Хмельницького національного університету, які мають досвід користування цими системами.

Зазначимо, що відправлені листи, мали однакову структуру, окрім зазначення конкретної автоматизованої бібліотечної інформаційної системи, що функціонує в університеті. Таким чином, листи містять наступну основну інформацію: представлення автора листа, яке включає ім'я, спеціальність та навчальний заклад; зазначення теми кваліфікаційної роботи; запит щодо досвіду користування АБІС; з етичних міркувань запит на отримання дозволу використання відгуків респондентів у дипломній роботі, з можливістю надання анонімності або зазначення авторства за бажанням респондентів; вказівка на форму відповіді; висловлення вдячності за час та допомогу (Рис. 2.8.).

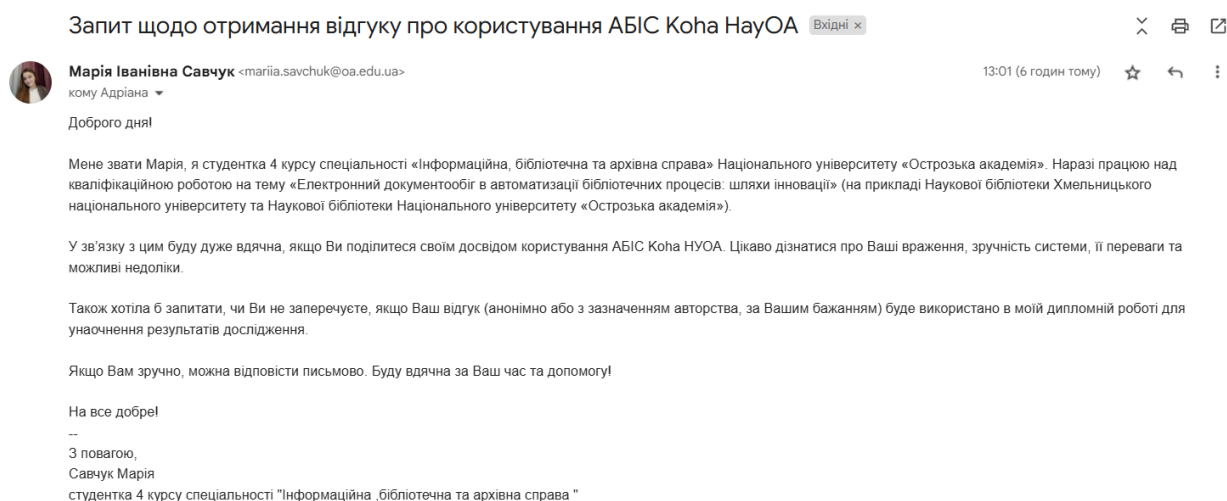

Рис. 2.8. Лист-запит щодо отримання відгуку про користування АБІС «Koha» Наукової бібліотеки НаУОА

Джерело: [за автором]

У ході дослідження отримано відгуки від респондентів щодо досвіду використання АБІС та отримано дозвіл на використання відгуків у дипломній роботі з зазначенням авторства. Один із, яких належить Єфремову Вадиму, випускнику ХНУ 2023 року. Він зазначає, його досвід користування з системою АБІС був позитивним завдяки зручному інтерфейсу, що сприяє швидкому освоєнню її функцій. Проте, він також зазначив, що система має певні недоліки, зокрема, у Науковій бібліотеці ХНУ відсутні оновлення системи протягом останніх років через фінансові обмеження, що певним чином може негативно впливати на інтеграцію та ефективність її роботи (Рис. 2.9.).

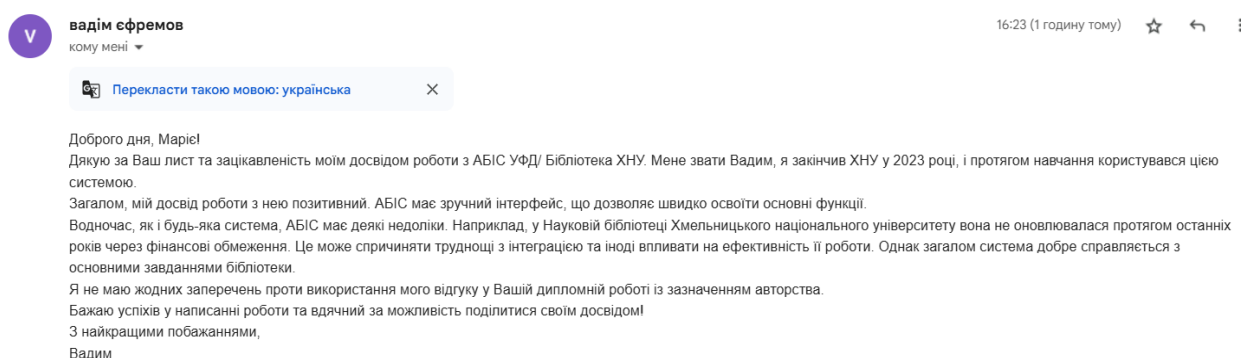

Рис. 2.9. Лист-відгук про користування АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ

Джерело: [за автором]

Наступний з отриманих відгуків є детальний аналіз досвіду користування

АБІС «Коґа» Наукової бібліотеки НаУОА студентки НаУОА Адріани Рибенчук. Вона зазначає, що загальне враження про систему оцінює як позитивне. Користувачка виокремлює наступні переваги: цілодобовий доступ до онлайн-каталогу, що надає змогу перевірити наявність книг та продовжувати термін їх використання; простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, який не потребує спеціальної підготовки для роботи з системою; наявність електронного формуляра; функція бронювання, яка дозволяє заздалегідь зарезервувати потрібні книги, що особливо корисно в період підготовки до сесії. Попри позитивний досвід, вона звертає увагу на певні можливості для вдосконалення, серед яких, швидкість роботи пояснюючи це тим, що іноді система працює дещо повільніше особливо в періоди підвищеного навантаження; обмеженість пошукового функціоналу, що ускладнює пошук необхідної інформації без точних бібліографічних даних; застарілий дизайн інтерфейсу, який міг би бути більш сучасним та адаптованим. Загалом, за словами Адріани Рибенчук, АБІС «Коґа» НаУОА є корисним та ефективним інструментом для доступу до бібліотечних ресурсів, який значно спрощує пошук і керування літературою. Попри певні технічні особливості, система виконує свої основні функції й залишається елементом інформаційного забезпечення навчального процесу (Рис. 2.10.).

Рис. 2.10. Лист-відгук щодо отримання відгуку про користування

АБІС « Коґа» Наукової бібліотеки НаУОА

Джерело: [за автором]

Отож, отримані відгуки користувачів автоматизованих бібліотечних інформаційних систем демонструють не лише певні переваги та недоліки системи, а й встановлюють безпосередньо її оцінку в практичній діяльності.

У зв'язку з вищевикладеним, є всі підстави стверджувати, що АБІС «KoHa» підходить для бібліотек котрі шукають систему з широкими функціональними можливостями, але попри це її впровадження та використання потребує не лише фінансових та технічних ресурсів, а й систематичної підтримки. Зокрема, АБІС «УФД/Бібліотека» вимагає також фінансових витрат, адже це комерційна платформа яка на відміну від KoHa має менший перелік функціональних можливостей та при впровадженні може виникнути мінімальна кількість технічних труднощів.

Висновки до другого розділу

Розглянуто особливості впровадження АБІС у діяльність бібліотек України. У межах цього нами були виділені з одного боку виклики, серед яких: обмеження фінансових ресурсів, неналежна матеріально-технічна база, неготовність працівників до організаційних та технічних змін, недостатній рівень цифрових компетенцій серед бібліотечних працівників та пряма залежність від електроенергії. А з іншого боку вокремлено перспективу впровадження інноваційних рішень у діяльність бібліотеки, акцентуючи не лише, на забезпечення онлайн доступу користувачів до бібліотечних фондів, але й необхідністю для збереження культурної спадщини в умовах російсько-української війни.

У процесі аналізу використання електронного документообігу, на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету виявлено основні аспекти автоматизації бібліотечних процесів, зокрема використання електронних каталогів, визначення критеріїв пошуку інформації, що відповідно її систематизують та упорядковують у цифровому вигляді, інакше кажучи,

управління бібліотечними фондами.

Також, на основі аналізу нами сформовано негативні та позитивні сторони розглянутих АБІС у контексті їх впливу на автоматизацію бібліотечних процесів, зокрема на діяльність університетських бібліотек. При здійсненні цього ми оперувалися такими критеріями, як: фінансова складова, функціонал, стандартизація, інтерфейс, гнучкість, доступ до цифрових бібліотечних ресурсів та послуг, впровадження, функціонування та оновлення.

Висвітлені відгуки щодо користування АБІС «Коґа» Наукової бібліотеки НауОА та АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ, з урахуванням як позитивних, так і негативних аспектів їх функціонування.

РОЗДІЛ 3

ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОЦЕСАХ

У розділі «Інноваційні шляхи розвитку електронного документообігу в бібліотечних процесах» проаналізовано розвиток інноваційних технологій електронного документообігу та досліджено ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів за допомогою міні опитування створене у сервісі Google Forms.

3.1. Розвиток інноваційних технологій електронного документообігу

На сьогодні одним із ключових завдань бібліотечної установи є збереження та накопичення знань та ресурсів репрезентуючи свою діяльність як потужного стратегічного центру обміну інформації. У контексті останнього неабияку роль відіграють сучасні технології що формують основу для подальшого потенціалу прогресу та розвитку. Однак важливо зазначити, що технології варто розглядати як допоміжний інструмент, а не як фундаментальний елемент діяльності бібліотеки.

Таким чином, розвиток інноваційних технологій сприяє створення вектора змін у всіх сферах суспільного життя, у тому числі й в бібліотечній діяльності застосовуючи інструменти електронного документообігу. Це супроводжується електронно-інформаційними процесами, які з одного боку автоматизують циркуляцію цифрових документів на всіх його життєвих циклах, а з іншого здійснюють інтеграцію з традиційними видами діяльності установи, що забезпечує комплексне поєднання сучасних інноваційних рішень з традиційними.

Сучасна трансформація управління документами характеризується динамічним розвитком, що зумовлює впровадження нових функціональних можливостей формуючи актуальні тенденції та значні зміни в інформаційному

середовищі. З огляду на це, варто зазначити, що зазначена вище трансформація, за нашим переконанням, ґрунтується на інтеграції теоретичних і практичних підходів, які охоплюють інформаційні технології, системний аналіз, інформаційний менеджмент та управління даними, зокрема метаданими. Водночас вагомого значення набуває соціокультурний чинник, що відображає поведінку користувачів щодо інноваційних технологій.

За таких умов є низка технологій, які формують передумови для розвитку, впровадженню та використанню ЕДО. Загалом характерними ознаками яких є автоматизація документної інформації (ресурсів). Серед основних технологічних рішень, можна виокремити та охарактеризувати наступні: хмарні технології, що забезпечують доступність та безперервність обміну документами незалежно від фізичного місця знаходження при умові інтернет з'єднання. Оскільки дані зберігаються в «хмарі», а не на локальному сховищі пристрою, це дозволяє економити місце на жорсткому диску, мінімізуючи потребу в перезавантаженні пристрою та пошуку додаткових джерел пам'яті. Відтак, у процесі здійснення цифровізації бібліотечних ресурсів, таких як книги, журнали та інше вимагає великої кількості пам'яті, що успішно реалізується завдяки хмарним технологіям. Серед яких слід виділити Google Drive, OneDrive, Dropbox (Рис. 3.1.). Разом з тим завдяки своїм функціональним можливостям вони забезпечують як безпосередньо зручне зберігання, так і доступ до цифрових документів.

Рис. 3.1. Приклад хмарних технологій в електронному документообігу

Джерело: [за автором]

Також, варто зазначити блокчейн-технології які забезпечують прозорість управління даними, адже зберігаються всі транзакції й відтак будь-яка здійснена заміна в документі або метаданих буде зафіксована і її можна буде відстежити. Тому розглядаючи реалізацію блокчейн-технологій через електронну бібліотеку в її діяльності здійснюється шляхом диференційованого доступу враховуючи персоналізовані права користувачів. Прикладом є те, що бібліотеки можуть володіти унікальними ресурсами, для збереження автентичності яких здійснюється часткове або ж повне оцифрування, що подекуди для користування вимагає спеціалізованого доступу, тобто не є загальнодоступним.

Наступне технічне рішення є кваліфікований електронний підпис (КЕП) котрий відповідно до чинного законодавства України надає документам юридичну силу. Особливість отримання якого базується на сертифікатах виданими акредитованими центрами сертифікації ключів (АЦСК), серед яких, Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк», Державне підприємство «ДІА», Національний банк України, Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр сертифікації ключів «Україна» (Таблиця 3.1.).

Таблиця 3.1.

Перелік акредитованих центрів сертифікації ключів

№	Логотип	Назва АЦСК
1.		Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк»
2.		Державне підприємство «ДІА»
3.	 Національний банк України	Національний банк України
4.		Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр сертифікації ключів «Україна»

Джерело: [за автором]

Застосування кваліфікованого електронного підпису у процесі ведення електронного документообігу забезпечує безпечний обмін документами, зокрема між інституціями, що не лише суттєво спрощує та пришвидшує процедури погодження й підписання, але й мінімізує вірогідність несанкціонованої модифікації документа, гарантуючи автентичність суб'єкта підписання.

У цьому контексті слід зазначити, що в умовах воєнного стану, дистанційної зайнятості або службового відрядження, коли виникає нагальна потреба у підписанні чи, як зазначалося вище, погодженні документів, КЕП виступає дієвим інструментом, що уможливорює легітимне засвідчення юридичної сили документа незалежно від географічного розташування користувача. Для здійснення зазначеної операції достатньо мати доступ до відповідного технічного засобу та володіти ідентифікаційними даними, встановленими під час оформлення сертифіката КЕП, або іншою інформацією, що визначається специфікою його отримання.

У межах досліджуваної проблеми можна констатувати, що КЕП є одним із ключових технічних інструментів для розвитку та подальшого надання дистанційних бібліотечних послуг, до яких належать оформлення читацьких квитків, замовлення електронних копій документів та інші послуги, що потребують офіційного засвідчення сторін.

Крім цього, широко поширюються технології штучного інтелекту та машинне навчання, що реалізуються у безплатних онлайн-інструментах для розпізнавання тексту, автоматичної перевірки помилок, використання семантичного аналізу, наприклад для розпізнавання таблиць, зображень та навіть конвертування документів через OCR (Optical Character Recognition). До переліку таких онлайн-інструментів входять PDF24 Tools, OnlineOCR, Smallpdf OCR, Sider (Рис. 3.2.).

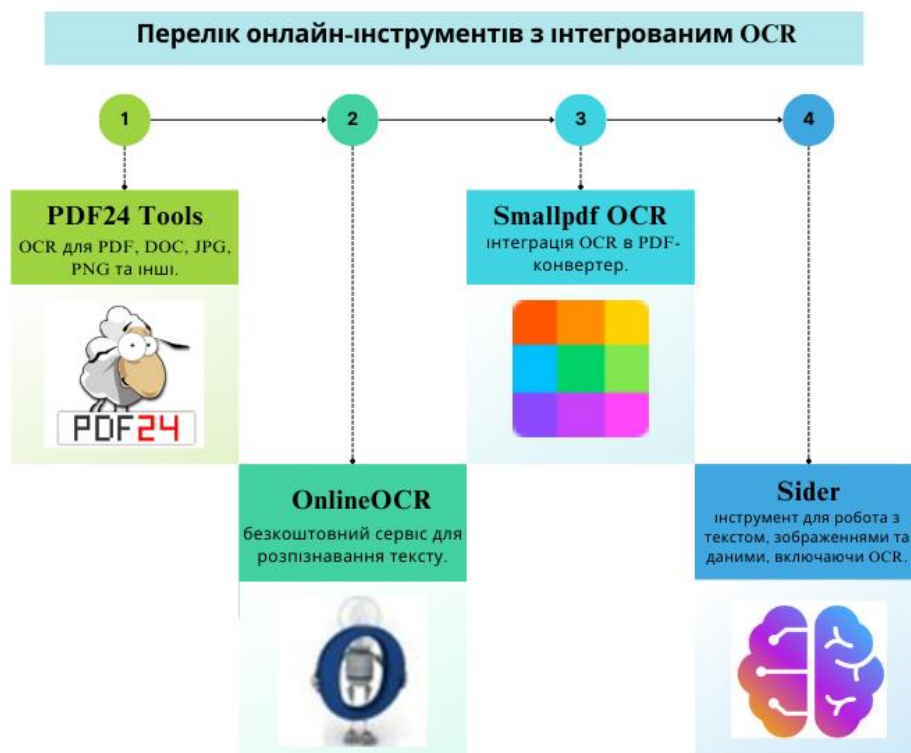

Рис. 3.2. Перелік онлайн-інструментів з інтегрованим OCR

Джерело: [за автором]

Розглянемо детальніше один із таких безплатних онлайн-інструментів, а саме PDF24 Tools, який використовує OCR для розпізнавання тексту у форматах PDF, DOC, JPG, PNG та інші. Завдяки функціональному спектру користувачі з легкістю можуть завантажувати документи та отримувати текстову версію файлу в іншому форматі тобто відбувається процес конвертування інформації яку можна редагувати та зберігати або ж іншим чином використовувати для подальшої обробки інформації.

Таким чином, вищеописаний інструмент є релевантним не лише в контексті переходу до електронного документообігу, але й у процесі цифровізації фонду бібліотек. Зазначений процес забезпечує зручний доступ до інформаційних ресурсів для широкого кола користувачів, зокрема осіб з обмеженими можливостями доступу до фізичних примірників. Водночас, цифровізація сприяє уніфікації представлення інформації, що є критично важливим для забезпечення її якісного зберігання та подальшого використання (Рис. 3.3.).

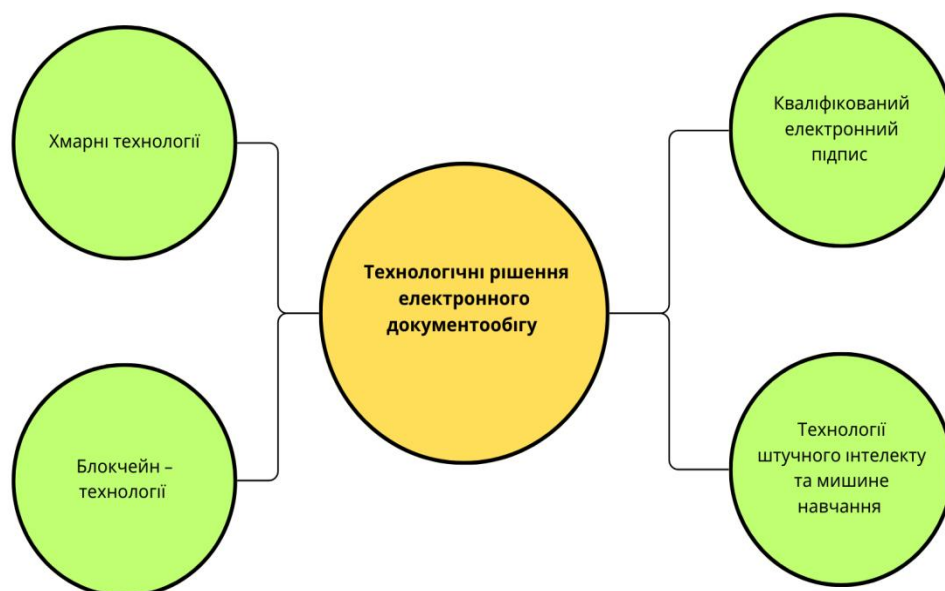

Рис. 3.3. Технологічні рішення електронного документообігу

Джерело: [за автором]

Отже, розвиток інноваційних технологій у сфері електронного документообігу створює нові перспективи для бібліотечної діяльності, що полягають не лише в модернізації внутрішніх процесів, але й у розширенні спектра послуг, які надаються користувачам. Окрім того, впровадження інноваційних технологій формує передумови для забезпечення відкритості та доступності інформаційних ресурсів для різних категорій користувачів, включаючи осіб з особливими потребами та користувачів із віддалених регіонів. Таким чином, відбувається підвищення ефективності функціонування бібліотеки як сучасного інформаційного та культурного центру в суспільстві, відкриваючи нові горизонти для її розвитку.

3.2 Ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів

З метою оцінки ефективності впровадження електронного документообігу в контексті автоматизації бібліотечних процесів було розроблено та реалізовано емпіричне дослідження із застосуванням методу анкетного опитування. Інструментарій дослідження, розроблений на базі сервісу Google Forms (Додаток П), включав питання, спрямовані на виявлення практичного досвіду

використання студентами автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем (АБІС), оцінку релевантності представленої інформації, визначення переваг та недоліків існуючих систем, а також оцінку загальної зручності та доступності використання електронного документообігу в бібліотечному середовищі університетів. Збір первинних даних здійснювався шляхом особистої комунікації з представниками досліджуваних груп, а саме студентами першого курсу денної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» двох закладів вищої освіти: Національного університету «Острозька академія» (спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа») та Хмельницького національного університету (спеціальність «Готельно-ресторанна справа»).

У результаті до дослідження було залучено 14 респондентів, з яких 50% (7 відповідей) студентів Хмельницького національного університету та 50% (7 відповідей) Національного університету «Острозька академія» (Рис. 3.4.).

В якому закладі вищої освіти Ви навчаєтесь?

14 відповідей

Рис. 3.4. Заклад вищої освіти де навчаються респонденти

Джерело: [за автором]

Згідно з даними, представленими на рис. 3.5, 71,4% (10 відповідей: 6 – НаУОА АБІС Коґа, 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) респондентів активно використовують автоматизовану бібліотечно- інформаційну систему для роботи з електронними каталогами бібліотеки, 21,4% (3 відповіді: 3 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрали варіант «Ні, не використовую», проте не зазначили конкретну причину цього, проте лише 7,1% (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Коґа) вказали причину, чому не користуються АБІС, зазначивши, що рідко виникає

потреба.

Чи використовуєте Ви автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему (АБІС) для роботи з електронним каталогом бібліотеки?

14 відповідей

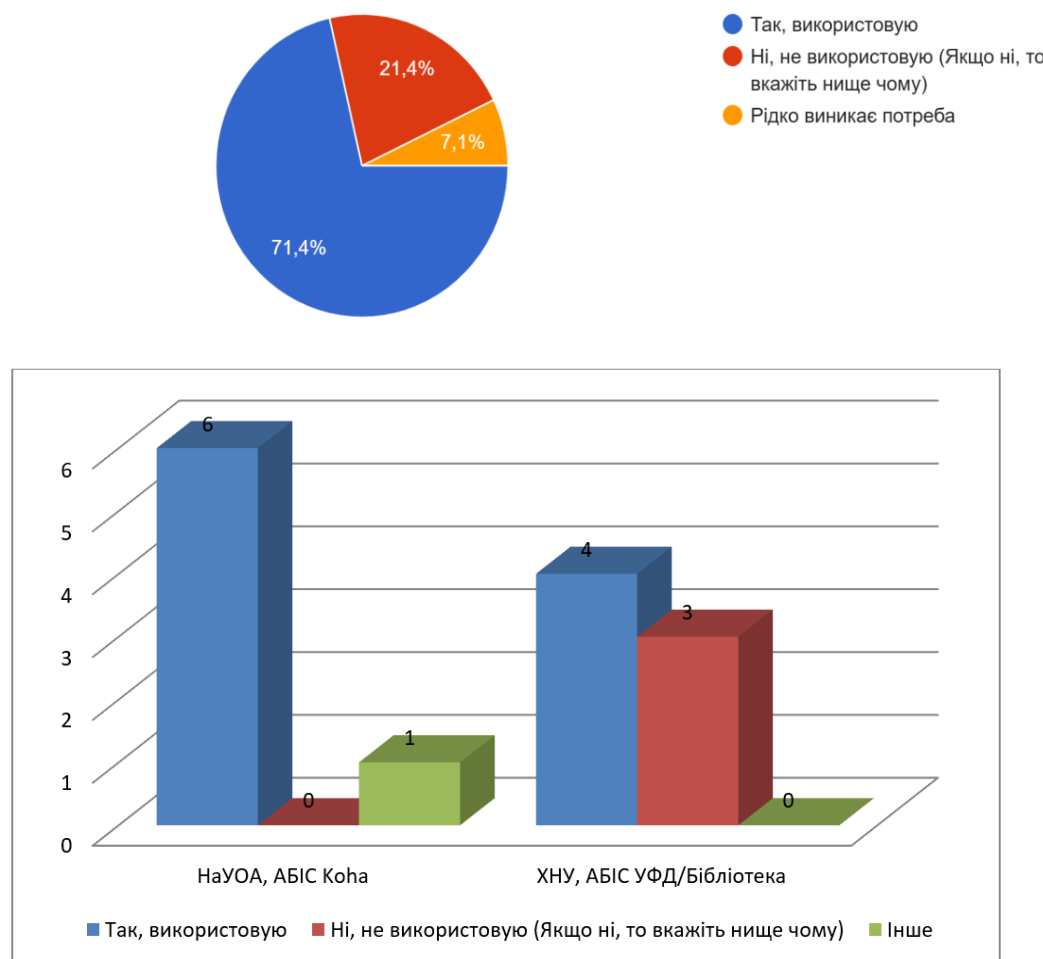

Рис. 3.5. Використання автоматизованих бібліотечно інформаційних систем для роботи з електронним каталогом бібліотеки

Джерело: [за автором]

Виходячи з отриманих вище результатів можемо припустити, що використання АБІС для роботи з електронними каталогами бібліотеки може бути зумовлений специфікою освітньої програми. Зокрема, студенти спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в процесі навчання набуваючи професійних навичок та компетенцій ознайомлюються з електронними ресурсами серед яких АБІС «Коша» на відміну від студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Важливим в опитуванні було дізнатися наскільки зручним та зрозумілим є інтерфейс АБІС, адже це безпосередньо впливає на ефективність її використання користувачами (Рис. 3.6). Таким чином скоріше незручний та незрозумілий обрало більшість респондентів – 64,3% (9 відповідей: 5 – НаУОА АБІС Коха, 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), дуже зручний та зрозумілий – 28,6% (4 відповіді: 2 – НаУОА АБІС Коха, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), не користувався – 7,1% (1 відповідь: 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека). Зазначимо, що відповідь «дуже незручний та незрозумілий» ніхто не обрав.

Наскільки зручним та зрозумілим для Вас є інтерфейс АБІС?

14 відповідей

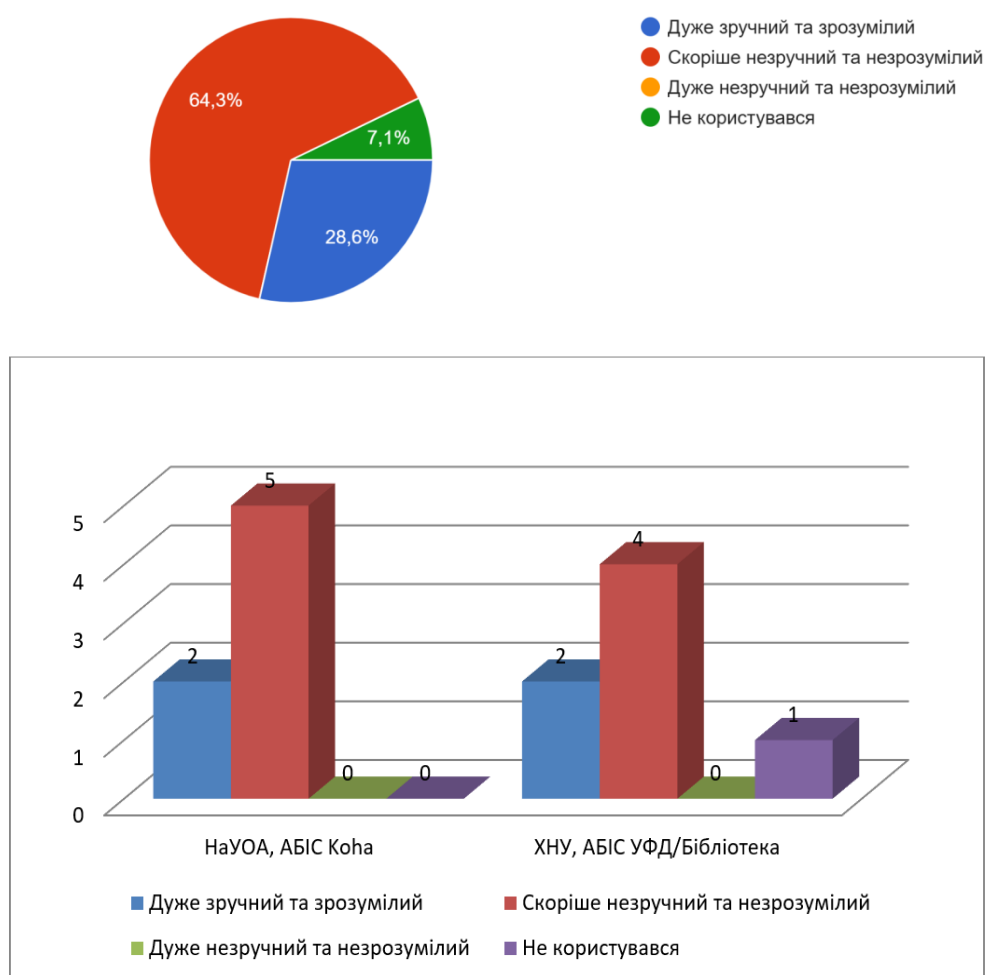

Рис. 3.6. Наскільки зручним та зрозумілим є інтерфейс АБІС

Джерело: [за автором]

Отримані результати свідчать про те, що досліджувані АБІС для користувачів здебільшого є скоріш незручний та незрозумілий. Аргументувати,

це можна наявністю суб'єктивного чинника до якого можна віднести дизайн інтерфейсу його функціональні можливості та, наприклад, структуру та логіку навігації. Наступний чинник це об'єктивний який характеризується індивідуальним користувацьким досвідом, рівня інформаційної компетенції, а також особистісних уподобань кожного з респондентів.

Окрім цього, важливо було дізнатися й про актуальність матеріалів які розміщені в досліджуваних електронних бібліотеках, адже в умовах швидкоплинного інформаційного середовища вони є одним з елементів який сприятиме покращенню навчального процесу (Рис. 3.7). Так, 50% (7 відповідей: 6 – НаУОА АБІС Коґа, 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) зазначають, що матеріали переважно відповідають, але є потреба в оновленні деяких ресурсів, 28,6% (4 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Коґа, 3 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) свідчать про часткову відповідність, значна частина матеріалів застаріла, тоді як варіант «повністю відповідають моїм навчальним потребам» обрали 21,4% (3 відповіді: 3 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) респондентів. Зазначимо, що відповідь «Матеріали здебільшого не актуальні» ніхто не обрав.

Наскільки, на Вашу думку, актуальними є матеріали, розміщені в електронній бібліотеці вашого університету?

14 відповідей

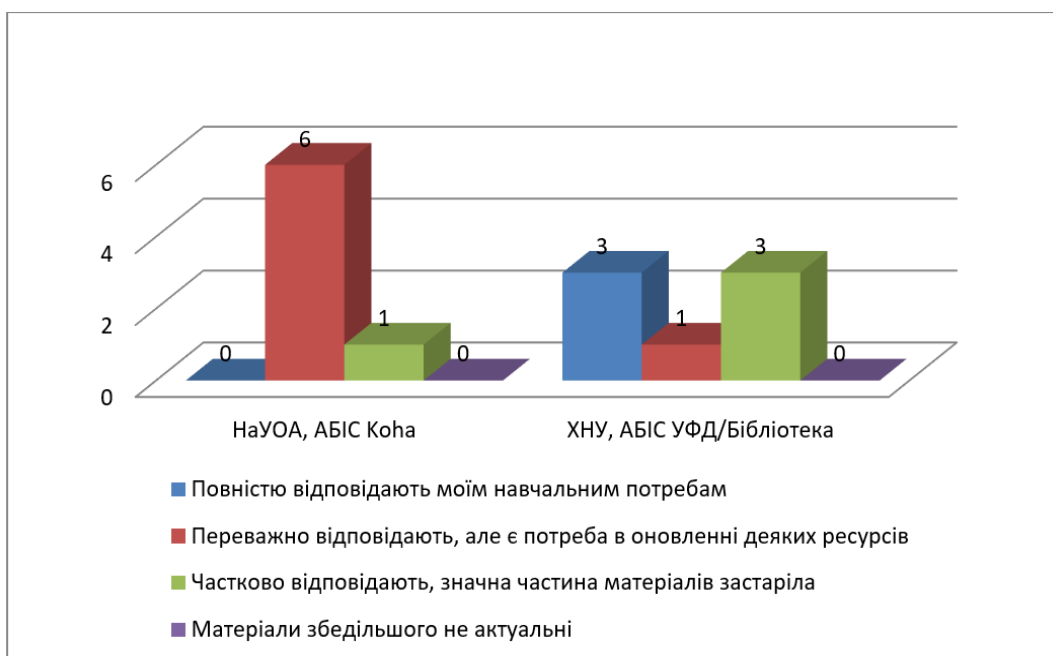

Рис. 3.7. Думка респондентами, які взяли участь у опитуванні про актуальність матеріалів, розміщених в електронній бібліотеці їхнього університету

Джерело: [за автором]

З огляду на отримані результати респондентів, можна припустити, що АБІС які функціонують в досліджуваних нами наукових бібліотеках закладів вищої освіти потребують лише часткового оновлення шляхом наповнення їх актуальними матеріалами орієнтуючись на інформаційні потреби користувачів, зокрема враховуючи специфіку освітніх програм. Відтак, на нашу думку, постає необхідність запровадити бібліотекам форму зворотного зв'язку, щодо діяльності АБІС, наприклад, анкетне опитування у сервісі Google Forms де користувачі можуть поділитися застарілою інформацією та темами, які їх цікавлять в процесі навчання, що у результаті сприятиме ефективному оновленні інформації в електронній базі бібліотеки університету.

Наступне питання на яке відповіли респонденти – «Як швидко здійснюється пошук літератури» відповідь «Середньо» обрали 57,1% (8 відповідей: 4 – НаУОА АБІС Кона, 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) респондентів, «Скоріше швидко» – 21,4% (3 відповіді: 2 – НаУОА АБІС Кона, 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), «Дуже швидко» – 14,3 % (2 відповіді: 2 – ХНУ,

АБІС УФД/Бібліотека), «Дуже повільно» – 7,1% (1 відповідь: 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), що відображено в Рис. 3.8.

Як швидко здійснюється пошук літератури?
14 відповідей

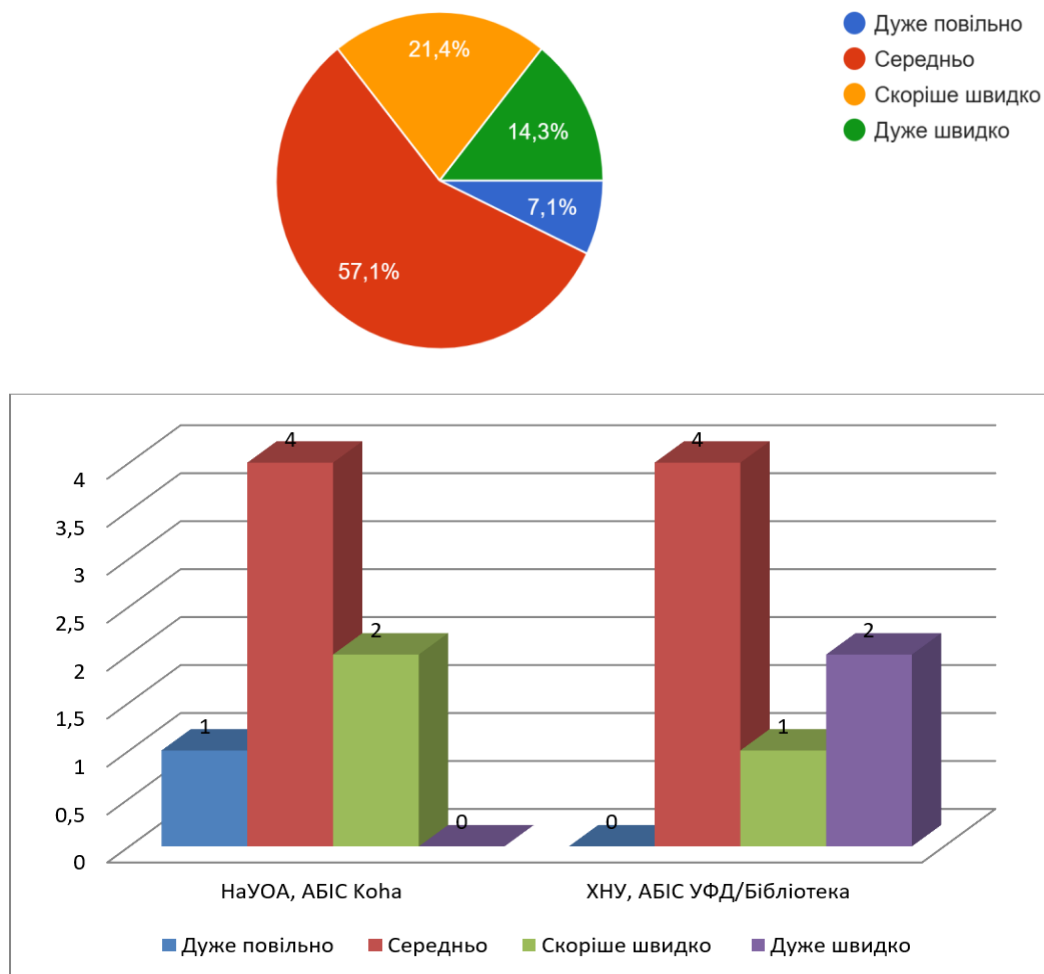

Рис. 3.8. Як швидко здійснюється пошук літератури

Джерело: [за автором]

На питання «Чи є можливість завантажувати електронний варіант літератури?» однакова кількість респондентів, а саме 42,9% (6 відповідей: 4 – НаУОА АБІС Коґа, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрали варіанти «Частково» та 42,9% «Залежно від видання» (6 відповідей: 2 – НаУОА АБІС Коґа, 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) і лише 14,3% (2 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Коґа, 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрало «Так». Зазначимо, що варіант «Ні» жоден респондент не обрав (Рис. 3.9.).

Чи є можливість завантажити електронний варіант літератури?

14 відповідей

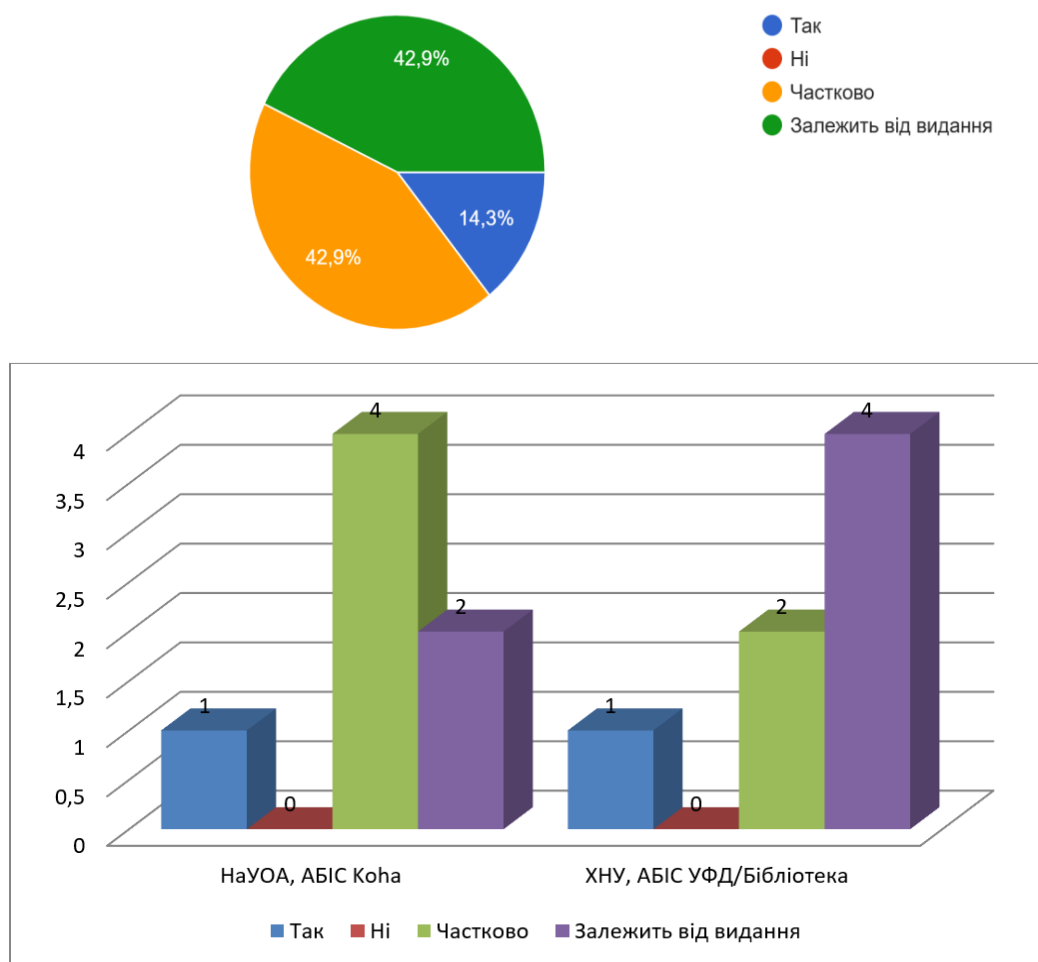

Рис. 3.9. Можливість завантаження електронних варіантів літератури

Джерело: [за автором]

Отримані дані свідчать про те, що частково функціональні можливості АБІС надають можливість завантажувати електронні варіанти літератури лише частково та в окремих випадках залежно від конкретного видання.

З огляду на це варто було дізнатися про можливість замовлення літератури використовуючи АБІС. Згідно з результатами представленими на Рис. 3.10., половина респондентів 50% (7 відповідей: 5 – НаУОА АБІС Кода, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) зазначили, що так повністю, тоді як 21,4% (3 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Кода, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрало «Так, частково (лише певні види літератури)», з однаковим відсотковим співвідношенням 14,3% (2 відповіді: 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрало «Ні, така функція відсутня» та (2 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Кода, 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) «Важко

відповісти».

Таким чином, можливість замовлення літератури використовуючи АБІС загалом наявна, але попри це ми вважаємо, що постає необхідність інформування та ознайомлення користувачів передусім про функціонування у бібліотеці університету АБІС та подальшого ознайомлення з її функціональними можливостями, наприклад шляхом організації навчальних лекцій та розробку інформаційних матеріалів серед яких відеоурок який демонструє як працює АБІС і які функціональні можливості вона надає.

Чи є можливість замовити літературу використовуючи АБІС?
14 відповідей

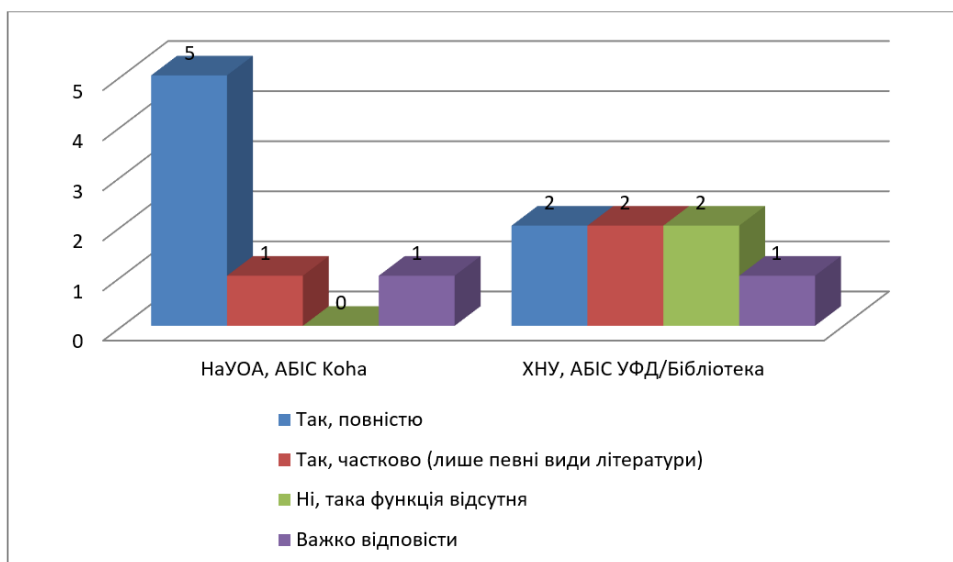
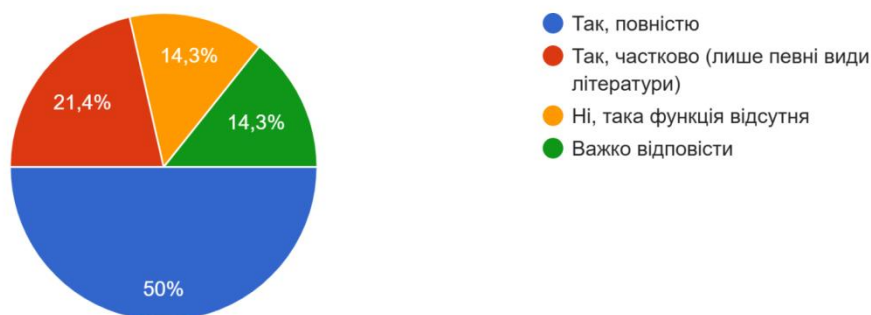

Рис. 3.10. Можливість замовити літературу використовуючи АБІС

Джерело: [за автором]

На питання «Які переваги, на Вашу думку, надає використання електронного документообігу в бібліотечних процесах?» з можливістю обрати кілька варіантів (Рис. 3.11.). Отримані наступні результати: оперативний доступ

до інформаційних ресурсів обрали 64,3% (9 відповідей: 7 – НаУОА АБІС Коґа, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), економія часу при пошуку та замовленні літератури зазначили 78,6% (11 відповідей: 5 – НаУОА АБІС Коґа, 6 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) респондентів, можливість віддаленого користування послугами бібліотеки – 71,4% (10 відповідей: 4 – НаУОА АБІС Коґа, 6 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека), зменшення паперового документообігу обрали 50% (7 відповідей: 2 – НаУОА АБІС Коґа, 5 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека). Зазначимо, що варіант відповіді «Відсутність переваг/складно оцінити» ніхто з респондентів не обрав.

Які переваги, на Вашу думку, надає використання електронного документообігу в бібліотечних процесах? (можна обрати кілька варіантів)

14 відповідей

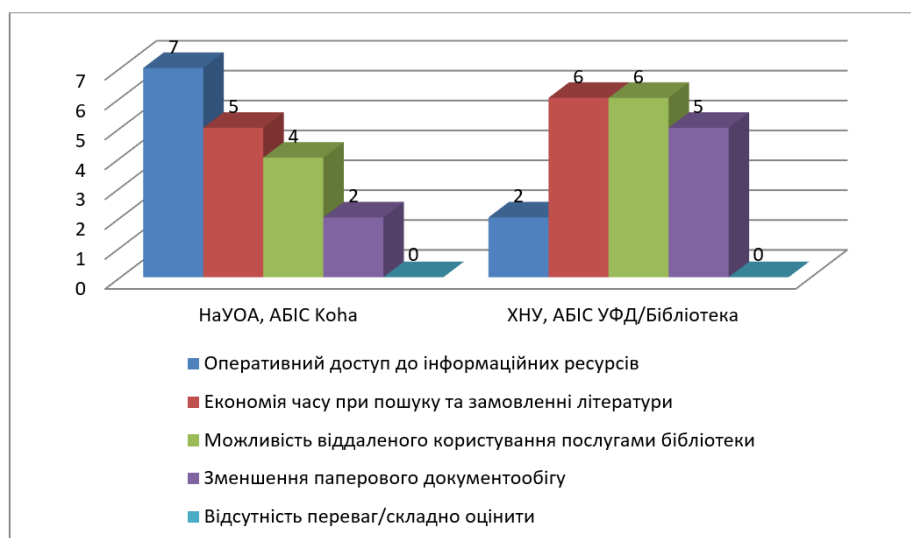
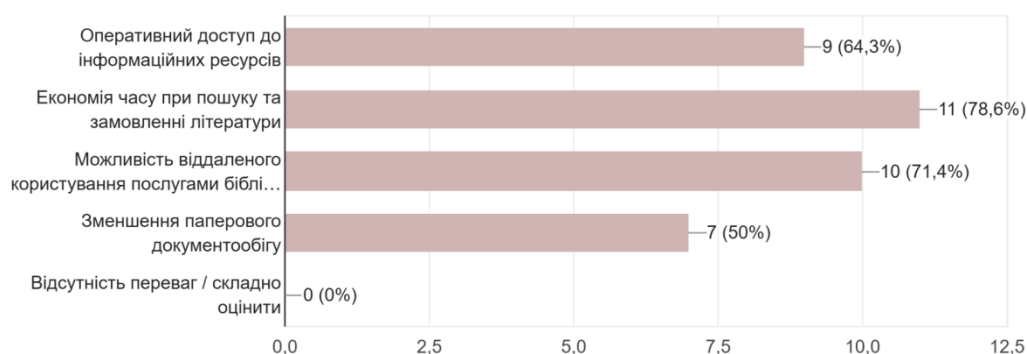

Рис. 3.11. Зазначені переваги які надає респондентам використання електронного документообігу в бібліотечних процесах

Джерело: [за автором]

Також варто було дізнатися про труднощі з якими респонденти

зіштовхувалися під час роботи з автоматизованою бібліотечною інформаційною системою. Таким чином, у форматі відкритої відповіді на питання були отримані такі результати, як: не було потрібної літератури (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Коґа); сайт працював не так швидко, як хотілося б (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Коґа); довге завантаження (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Коґа); ніякі та ні з якими (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Коґа); проблем не було та труднощів не було (4 відповіді: 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека); був частково недоступний сайт (1 відповідь: 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека); , зазначимо, що були отримані результати «–» (2 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Коґа, 1 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) та «...» (3 відповіді: 1 – НаУОА АБІС Коґа, 2 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) які з одного боку є не релевантними, а з іншого ми можемо припустити, що вони можуть означати про відсутність складнощів, або ж серед респондентів є ті які не користувалися АБІС. На підставі вище зазначених відповідей можемо констатувати те, що користувачі вказують на технічну оптимізацію та оновлення матеріалів які розміщені в електронній бібліотеці університету (Таблиця 3.2.).

Таблиця 3.2.

Труднощі з якими респонденти зіштовхувалися під час роботи з автоматизованою бібліотечною інформаційною системою.

НаУОА, АБІС Коґа	
Відповідь	Кількість відповідей
Сайт працював не так швидко, як цього хотілося б	1
–	1
Не було потрібної літератури	1
Ніякі	1
Ні з якими	1
Довге завантаження	1

....	1
ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека	
Відповідь	Кількість відповідей
Труднощів немає	1
Не зіштовхнулася	1
Не було проблем	1
Труднощів не було	1
Був частково недоступний сайт	1
...	2

Джерело: [за автором]

На основі отриманих емпіричних даних та проведеного аналізу було сформульовано наступні рекомендації:

1. З метою підвищення рівня обізнаності користувачів щодо функціональних можливостей автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем, що використовуються в університетських бібліотеках, пропонується впровадити комплекс додаткових інформаційно-освітніх заходів. Доцільним є організація систематичних тематичних навчальних лекцій, а також розробка відповідних інформаційних матеріалів, зокрема відеоінструкцій, що наочно демонструють можливості системи.

2. Для забезпечення актуальності та релевантності інформаційного наповнення електронних наукових бібліотек необхідно здійснювати періодичне оновлення розміщених матеріалів. При цьому слід враховувати специфіку освітніх програм, за якими навчаються користувачі, а також дисципліни, що викладаються науково-педагогічними працівниками університету.

3. Для забезпечення постійного зворотного зв'язку з користувачами та оперативного виявлення проблемних аспектів функціонування системи рекомендується періодично проводити анкетні опитування з використанням сервісу Google Forms як ефективного інструменту для збору відгуків щодо

досвіду роботи користувачів в системі.

Отже, узагальнення результатів проведеного анкетного опитування дає змогу сформулювати наступні висновки: переважна більшість респондентів, незалежно від індивідуальних мотивацій, мали досвід використання автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи, що функціонує у науковій бібліотеці їхнього університету. Крім того, респондентами було ідентифіковано як позитивні аспекти функціонування системи, так і певні недоліки, що чинять вплив на їхній користувацький досвід.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі розглянуто розвиток інноваційних технологій електронного документообігу як допоміжний інструмент діяльності бібліотеки. З-поміж цього виокремлено сучасні технологічні рішення серед яких: хмарні технології серед яких: Google Drive, OneDrive, Dropbox. Також, блокчейн-технології котрі забезпечують прозорість управління даними.

Наступним технологічним рішення є кваліфікований електронний підпис, що є видом електронного підпису, який видається акредитованими центрами сертифікації ключів. До переліку таких центрів належать, зокрема, Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк», «ДІА», Національний банк України, Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр сертифікації ключів «Україна». Також було виокремлено технології штучного інтелекту та машинне навчання, що демонструють значний потенціал для автоматизації інтелектуальних завдань у бібліотечній сфері. Як приклади практичного застосування наведено безплатні онлайн-інструменти, здатні здійснювати оптичне розпізнавання тексту (OCR), автоматичну перевірку орфографічних помилок, а також семантичний аналіз для класифікації документів, серед яких PDF24 Tools, OnlineOCR, Smallpdf OCR та Sider.

Досліджено ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів на прикладі Наукової бібліотеки

Національного університету «Острозька академія» та Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету використовуючи метод анкетного опитування створене у сервісі Google Forms. Поширення якої здійснювалося шляхом особистої комунікації з представниками досліджувальних груп, до яких увійшли студенти першого курсу денної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» двох закладів вищої освіти – Національного університету «Острозька академія» спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та спеціальності «Готельно-ресторанна справа» Хмельницького національного університету. У результаті якого взяли участь 14 респондентів, серед яких 50% (7 відповідей) студентів Хмельницького національного університету та 50% (7 відповідей) Національного університету «Острозька академія». З яких 71,4% (10 відповідей: 6 – НаУОА АБІС Кона, 4 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) респондентів активно використовують автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему для роботи з електронними каталогами бібліотеки, 21,4% (3 відповіді: 3 – ХНУ, АБІС УФД/Бібліотека) обрали варіант «Ні, не використовую», проте не зазначили конкретну причину цього, проте лише 7,1% (1 відповідь: 1 – НаУОА АБІС Кона) вказали причину, чому не користуються АБІС, зазначивши, що рідко виникає потреба.

Відтак враховуючи відповіді респондентів дали нам змогу з'ясувати, що для користувачів досліджувані АБІС є скоріш незручними та незрозумілими. У яких матеріали переважно відповідають їхнім потребам, але є необхідність в оновленні деяких ресурсів, таким чином це свідчить про часткову застарілість матеріалів. Щодо швидкості здійснення пошуку літератури здебільшого середня, чим скоріш швидко, дуже швидко та дуже повільно, проте варто зазначити, що на це впливають індивідуальні особливості інтернет з'єднання опитаних користувачів. Крім цього наявна можливість завантажувати електронний варіант літератури та частково замовляти літературу використовуючи АБІС. У контексті ефективності використання електронного документообігу в бібліотечних процесах були досліджені також їхні переваги та труднощі. Отож, більшість респондентів серед зазначених нами переваг обрали:

1. Економія часу при пошуку та замовленні літератури;
2. Можливість віддаленого користування послугами бібліотеки;
3. Оперативний доступ до інформаційних ресурсів;
4. Зменшення паперового документообігу.

Для виявлення труднощів з якими респонденти зіштовхувалися під час роботи з автоматизованою бібліотечною інформаційною системою було запропоноване відкрите поле для відповіді, у результаті чого отримані перелік таких труднощів, як відсутність потрібної літератури, частково недоступний сайт та довге завантаження.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи було проведено дослідження на тему: «Електронний документообіг в автоматизації бібліотечних процесів: шляхи інновації». Під час якого за допомогою поставлених завдань було здійснено аналіз наукової літератури, яка безпосередньо розкриває вищезазначену тему та, у результаті чого сформовано поняттєвий-категоріальний апарат до якого увійшли наступні терміни: «електронний документ», «електронний документообіг», «система електронного документообігу», «автоматизована бібліотечна інформаційна система», «бібліотека», «сучасна бібліотека», «бібліотечні інновації», «інновації». Це, своєю чергою, сприяло формуванню теоретичного підґрунтя відповідно до якого у процесі подальшої роботи над дослідженням дозволило уникнути концептуальних помилок, відтак коректно інтерпретувати поняття.

Окрім цього, досліджено та проаналізовано особливості нормативно-правового забезпечення функціонування електронного документообігу в Україні, зокрема Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, серед яких: ДСТУ «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів», типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, указ Президента України про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму, наказ Міністерства юстиції України про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання.

Відповідно до цього, зазначимо, що законодавча база України регулярно оновлюється, адже більшість із розглянутих нормативно-правових актів протягом останніх 5 років мають редакції із внесеними змінами. Що на наш погляд є важливим, щоб закони відповідали новим реаліям, зокрема з огляду на

швидкоплинність розвитку нових технічних інструментів, або ж, наприклад поширенням кіберзагроз при яких критично важливим стає забезпечення безпеки та захист даних не лише на технічному рівні, а й на законодавчому рівні.

Проаналізувавши сучасний стан впровадження автоматизованих бібліотечних інформаційних систем у діяльності бібліотек України, виокремлено ключові перешкоди цього процесу, а саме: обмежені фінансові ресурси; неналежна матеріально-технічна база; не готовність працівників до організаційних і технологічних змін; недостатній рівень цифрових компетенцій серед бібліотечних працівників; пряма залежність від електроенергії.

Попри наявні перешкоди спостерігається тенденція впровадження та функціонування автоматизованих бібліотечно інформаційних систем у бібліотеках України, серед яких розглянуто функціональні можливості «Коґа», «ALEPH» та «УФД/Бібліотека». У процесі чого сформовано переваги використання АБІС у бібліотечних установах шляхом автоматизації бібліотечних процесів завдяки електронного документообігу: доступності та мобільності інформаційних ресурсів; інтеграція з міжнародними бібліотечними стандартами та сервісами; покращення якості обслуговування; ефективно управління документообігом; оптимізація управління бібліотечними фондами; зберігання і архівування документів у цифровому форматі. Однак, варто зазначити, що кожна з проаналізованих АБІС має як переваги, так і недоліки, тому при впровадженні тієї чи тієї системи потрібно її ретельно вивчити для того, щоб її технічні та інтерфейсні особливості відповідали специфіці діяльності бібліотек.

Також, розглянуто та проаналізовано використання автоматизованих бібліотечних інформаційних систем у діяльності бібліотек на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» в якій функціонує АБІС «Коґа» та Наукової бібліотеки Хмельницького Національного університету де функціонує АБІС «УФД/Бібліотека» за такими критеріями, як: інтерфейс та зручність використання, доступ до літератури, гнучкість та масштабність, інтеграція, обробка запитів, сегментація інформації,

представлення нових надходжень у бібліотечній системі. Які у результаті дозволили нам детальніше зрозуміти особливості системи.

Виявлено, що розвиток інноваційних технологій електронного документообігу сформував наступні інструменти, які можна використовувати у бібліотечній діяльності в контексті автоматизації її процесів, серед яких: хмарні технології, блокчейн-технології, кваліфікований електронний підпис, технології штучного інтелекту та машинне навчання. Однак, варто зазначити, що вищеперечислені інструменти електронного документообігу є допоміжними, а не фундаментальними, адже бібліотека як установа здатна функціонувати і без них виконуючи свою традиційну роль. Відтак застосовуючи їх бібліотеки модернізують діяльність.

Проведено анкетне опитування у сервісі Google Forms для виявлення ефективності впровадження електронного документообігу в автоматизацію бібліотечних процесів, зокрема досліджуваних нами наукових бібліотек університетів.

Зокрема, на основі опрацьованих отриманих даних зроблено висновок, що більша частина респондентів використовують автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему для роботи з електронними каталогами бібліотеки. Також в межах їх користувацького досвіду інтерфейс системи є скоріш незручними та незрозумілими, швидкості здійснення пошуку літератури здебільшого середня. Очевидним є те, що на такі відповіді можуть впливати особисті уподобання та як бар'єр нестабільне підключення інтернет з'єднання, що також ускладнює процес здійснення автоматизації бібліотечних процесів.

У ході дослідження було встановлено, що функціональні можливості досліджуваних систем передбачають завантаження електронних версій літературних джерел та часткове здійснення замовлення літератури. Виявлено низку переваг застосування електронного документообігу в контексті бібліотечних процесів, серед яких: оптимізація часових витрат на пошук та замовлення літератури, забезпечення можливості дистанційного користування бібліотечними послугами, оперативний доступ до інформаційних ресурсів та

зменшення обсягу паперового документообігу.

Поряд із перевагами, респондентами було окреслено низку труднощів, що виникали під час роботи з автоматизованою бібліотечною інформаційною системою. Аналіз відповідей на відкрите питання дозволив ідентифікувати такі проблеми, як відсутність необхідної літератури в електронному фонді, часткова не доступність вебсайту та значна тривалість завантаження інформаційних ресурсів. Як зазначалося раніше, на останню проблему може впливати такий технічний бар'єр, як нестабільне інтернет-з'єднання.

На основі опрацьованих та проаналізованих емпіричних даних було сформульовано низку рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності функціонування та, як наслідок, зручності користування електронним документообігом в контексті автоматизації бібліотечних процесів. До таких рекомендацій належать:

1. Організація систематичних навчальних заходів та розробка дидактичних відеоматеріалів з метою забезпечення користувачів поглибленим розумінням функціональних можливостей автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи.

2. Періодичне оновлення контенту електронних наукових бібліотек з урахуванням специфіки освітніх програм навчальних дисциплін, що викладаються науково-педагогічними працівниками та опановуються здобувачами освіти

3. Імплементация механізму зворотного зв'язку для оперативного збору інформації щодо досвіду користувачів у процесі взаємодії з системою.

Отже, на наше переконання, систематична актуалізація та вдосконалення становлять ключовий елемент у досягненні оптимальної ефективності електронного документообігу в межах автоматизації бібліотечних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизована бібліотечна інформаційна система. *Українська бібліотечна енциклопедія*. Нац. парлам. б-ка України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0> (дата звернення: 10.01.2025).
2. Актуальні питання інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матеріалів X Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 20 березня 2025 р. / під заг. ред. В. Г. Спрінсяна. Одеса : Одеська політехніка, 2025. 467 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/15251> (дата звернення: 23.05.2025).
3. Безкоштовні АБІС – вільне відкрите програмне забезпечення. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : вебсайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1336> (дата звернення: 10.02.2025).
4. Безкоштовні та прості у використанні онлайн-інструменти PDF24. *PDF24 Tools*. URL: <https://tools.pdf24.org/uk/> (дата звернення: 08.04.2025).
5. Бібліотечна інновація. *Українська бібліотечна енциклопедія*. Нац. парлам. б-ка України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 10.01.2025).
6. Бруй О. Як діджиталізувати бібліотечну систему й не наробити помилок [Електронний ресурс] // Читомо. 2021. URL: <https://chytomo.com/iak->

[didzhytalizuvaty-bibliotechnu-systemu-j-ne-narobyty-pomylok/](https://prezi.com/kofyuwn8nf/aleph/) (дата звернення: 18.01.2025).

7. Бутитер О. Впровадження АБІС Aleph у Львівській національній науковій бібліотеці України імені Василя Стефаника. URL: <https://prezi.com/kofyuwn8nf/aleph/> (дата звернення: 30.01.2025).

8. Глухенька В.О. Сучасний стан впровадження новітніх інформаційних технологій у Науковій бібліотеці Хмельницького національного університету. URL: http://library.khmnua.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/2012/glu_suc.htm (дата звернення: 07.03.2025).

9. Гранчак Т. Ю. Орієнтири розвитку бібліотек у середовищі покоління Z. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2019. Вип. 3. С. 20-35.

10. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України [зі змінами, внесеними згідно із Постановою №750-2024-п від 05.07.2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

11. Дія.Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення: 23.01.2025).

12. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5-11.

13. ДСТУ 4163:2020. Державна уніфікована система документації уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. [Чинний від 01.09.2021]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2021. 37 с.

14. ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості». [Чинний від 2010-07-01] Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2010. URL: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTY1/dsty_7157-2010.pdf (дата звернення: 05.01.2025).

15. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П.

Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

16. Івашкевич О. В. Цифрова трансформація бібліотек України: сьогодення та перспективи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 2. С. 50-56.

17. Історична довідка. *Наукова бібліотека Хмельницького національного університету*. URL: http://library.khmnu.edu.ua/?page_id=15001 (дата звернення: 18.02.2025).

18. Історія. *Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія»*. URL: <https://lib.oa.edu.ua/library/history> (дата звернення: 18.02.2025).

19. Кабінет Міністрів України. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження від 23.03.2016 № 219-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p> (дата звернення: 09.01.2025).

20. Карашук О. Бібліотека в сучасному інформаційному просторі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2016. № 43. С. 596-610.

21. Клімушин П.С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві : монографія. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.

22. Коваль Т., Туровська Л. Інноваційні моделі сучасної бібліотеки у контексті бібліотечно-інформаційного обслуговування. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 1. С. 11-15.

23. Коцюк Ю. А., Данилець Ю. О. Системи електронного документообігу у вищому навчальному закладі: тенденції та перспективи впровадження. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НУ«ОА», травень 2016. № 1(29). С. 71-75.

24. Крутова А. Електронний документообіг на підприємствах електронної комерції. *Економіст*. 2011. № 3. С. 31-35.

25. Кузьменко О. І. Трансформація та розширення функцій бібліотек в сучасному цифровому просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 38-44.

26. Лаба О. В. Основні етапи розвитку електронного діловодства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2011. № 3. С. 16-19.

27. М. Олексин, Н. Кунанець, Р. Білоусова. Хмарні сервіси як сучасний засіб зберігання ресурсів бібліотек. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2024. Вип. 70. С. 167-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2024_70_12 (дата звернення: 14.04.2025).

28. Мар'їна О. Соціально-комунікаційні технології в трансформації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 45. С. 160-167.

29. Моргачов І. В. Електронний документообіг. Етапи впровадження системи електронного документообігу. *Інформаційні технології в економіці*. 2018. С. 189-193. №9. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-9_0-pages-189_193.pdf (дата звернення: 10.04.2025).

30. Новицька Т. Л. Хмарні технології як засіб підвищення функціонування електронної бібліотеки. URL: http://lib.iitta.gov.ua/10477/1/Novichka_tezu2015%20%E2%84%961.pdf (дата звернення: 02.04.2025).

31. Овсієнко А. С., Дубовчук М. В. Впровадження електронного документообігу в системі управління підприємством. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 1(44). С. 87-93.

32. Онищенко О. Адаптація бібліотек до «життя в цифрі». *Бібліотечний вісник*. 2020. № 1. С. 3-8.

33. Онищенко О. Бібліотека і «цифрове» покоління: [нова ситуація – нові форми роботи]. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 5. С. 3-6.

34. Організація роботи інформаційно-технологічних систем бібліотеки вищого навчального закладу : методичні рекомендації / Бруй О.М., Гаріна Н.В., Карпенко Т.В., Киричок І.В., Павленко Т.Б., Рижов О.А., Соколова Л.В.,

Хандрикова Г.І. 2023. 22 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aaf9b226-34cb-4923-8c1e-e04a001aff87/content> (дата звернення: 18.01.2025).

35. Організація роботи комплексу інформаційно-технологічних систем бібліотеки ВНЗ: методичні рекомендації / Бруй О. М., Пономаренко О. В. 2013. 90 с. URL: http://eprints.rclis.org/20559/1/Complex_IT.pdf (дата звернення: 20.01.2025).

36. Палеха Ю.І., Бібліотека як потужний інформаційний центр сучасності. *Місце і роль бібліотеки у формуванні національного інформаційного простору: матеріали міжнар. наук. конф. Україна, 2014.* URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/422> (дата звернення: 11.02.2025).

37. Перелік АЦСК, кваліфікований електронний підпис яких можна накладати на звітність, що подається до НКЕК. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. URL: <https://nkek.gov.ua/diialnist/sfery-diialnosti/elektronni-komunikatsii/elektronna-zvitnist/systema-elektronnoi-zvitnosti/perelik-atssk-kep-mozhna-nakladaty-na-zvitnist-shcho-podaetsia-do-nkek> (дата звернення: 04.04.2025).

38. Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації : науково-методичний збірник / наук. ред. : О. Г. Яковенко; відп. ред. О. М. Василенко ; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ, 2022. 191 с.

39. Плужник О. Електронний документообіг в системі роботи сучасних бібліотек: ефективність, безпека та інновації. *Соціум. Документ. Комунікація*. Серія «Соціальні комунікації». 2023. Вип. 19. С. 198-212.

40. Політанський В. С. Теоретико-правові засади системи електронного документообігу в Україні. *Право і суспільство*. №1. 2021. С. 22-27. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/1_2021/6.pdf (дата звернення: 06.01.2025).

41. Поняття про АБІС і їх роль у розвитку бібліотечних технологій: лекція.

http://moodle.dk.rv.ua/pluginfile.php/771/mod_resource/content/1/%D0%90%D0%91%D0%A2%20%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%202.pdf (дата звернення: 28.01.2025).

42. Про бібліотеку та бібліотечну справу: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 1089-IX від 01.01.2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

43. Про вимоги до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.10.2011 р. № 1207. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/re20044?ed=2011_10_20 (дата звернення: 05.01.2025).

44. Про доступ до публічної інформації: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 2614-IX від 08.10.2023]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 11.01.2025).

45. Про електронний документ та електронний документообіг: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 2801-IX від 31.12.2023]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

46. Про електронні комунікації: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 4150-IX від 05.01.2025]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

47. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 3911-IX від 18.12.2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 11.01.2025).

48. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека XXI»: Постанова Кабінету Міністрів України [зі змінами, внесеними згідно із

Постановою № 970-2012-п від 02.11.2012]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/956-2011-%D0%BF> (дата звернення: 12.01.2025).

49. Про затвердження Положення про Українську цифрову бібліотеку: Наказ міністерства культури України від 08.08.2018 № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0970-18#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

50. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання: Наказ Міністерства юстиції України [зі змінами, внесеними згідно із наказом № z1252-22 від 29.10.22]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

51. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 3783-XI від 28.06.2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

52. Про захист персональних даних: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 2297-IV від 18.01.2025]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 20.01.2025).

53. Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму: Указ Президента України від 18.08.2020 № 329/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3292020-34717> (дата звернення: 12.01.2025).

54. Про інноваційну діяльність: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 2849-IX від 31.03.2023]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

55. Про інформацію: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами 2657-XII від 15.11.2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

56. Про культуру: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із

Законами № 3792-х від 06.10.2024]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 12.01.2025).

57. Прокопенко Л. Законодавче регулювання у сфері діяльності бібліотек : [нормативно-правові аспекти]. *Науковий вісник*. 2015. Вип. 32. С. 67-71.

58. Савчук М. Електронний документообіг в автоматизації бібліотечних процесів. Актуальні питання інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матеріалів Х Міжнародній науково-практичній студентській конференції, Одеса, 20 березня 2025 р. Одеса. Одеська політехніка, 2025. С. 98-102.

59. Стратегія розвитку бібліотек закладів вищої освіти : матеріали наук.-практ. конф. бк ЗВО, 27 жовт. 2021 р. / голов. ред. О. Б. Айвазян ; МОН України; Хмельниц. нац. ун-т; наук. б-ка Хмельниц. нац. ун-ту, б-ка Кам'янець-Поділ. ун-ту ім. І. Огієнка. 118 с. URL: http://library.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/2021_konf.pdf (дата звернення: 19.02.2025).

60. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: Постановою Кабінету Міністрів України [зі змінами, внесеними згідно із Постановою №750-2024-п від 05.07.2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2025).

61. УФД/Бібліотека. *Бібліотека ім. Леоніда Каніщенка Західноукраїнського національного університету*. URL: https://library.wunu.edu.ua/?page_id=204 (дата звернення: 07.02.2025).

62. УФД/Бібліотека. *Бібліотека Харківської державної академії культури*. URL: <http://lib-hdak.in.ua/e-catalog.html> (дата звернення: 07.02.2025).

63. УФД/Бібліотека. *Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка*. URL: <https://library-service.com.ua:8443/lvnuif/DocumentSearchForm> (дата звернення: 04.02.2025).

64. УФД/Бібліотека. *Наукова бібліотека Мукачівського державного університету*. URL: <https://msu.edu.ua/wwwlib/> (дата звернення: 07.02.2025).

65. УФД/Бібліотека. *Наукова бібліотека Тернопільського національного*

педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. URL: <http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/library/DocSearchForm> (дата звернення: 07.02.2025).

66. УФД/Бібліотека. *Наукова бібліотека Хмельницького національного університету.* URL: http://lib.khnu.km.ua/asp/php/page_lib.php (дата звернення: 07.02.2025).

67. УФД/Бібліотека. *Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського технічного університету нафти і газу.* URL: <https://search.library.nung.edu.ua/DocSearchForm> (дата звернення: 07.02.2025).

68. УФД/Бібліотека. URL: <https://www.usb.com.ua/> (дата звернення: 05.02.2025).

69. Федорук О. М. Основні підходи до розуміння понять і термінів у сфері електронного документообігу. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2019. VII (82). С. 14-17. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/To-the-problem-of-the-development-of-concepts-and-terms-in-the-field-of-electronic-document-management-O.-M.-Fedoruk.pdf> (дата звернення: 06.01.2025).

70. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник / автори укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.

71. Чухрай Н.І., Патора Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: підруч. К.: Вид-во «Кондор», 2006. 398 с.

72. Швецова-Водка Г. М. Документознавство: словник-довідник термінів і понять: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 319 с.

73. ALEPH. *Львівській національній науковій бібліотеці України ім. Василя Стефаника.* URL: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F> (дата звернення: 28.01.2025).

74. ALEPH. *Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія».* URL: <https://library.ukma.edu.ua/> (дата звернення:

28.01.2025).

75. EdEra. URL: <https://ed-era.com/courses/> (дата звернення: 23.01.2025).
76. Коґа. *Бібліотека Галицького фахового коледжу культури ім. Івана Котляревського*. URL: <http://koha.guc.org.ua:8080/> (дата звернення: 27.01.2025).
77. Коґа. *Бібліотека Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. URL: <http://dspace.idgu.edu.ua:8100/> (дата звернення: 27.01.2025).
78. Коґа. *Бібліотека Таврійського християнського інституту*. URL: <https://lib.tci.org.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
79. Коґа. *Бібліотека Українського гуманітарного інституту*. URL: <https://lib.ugi.edu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
80. Коґа. *Бібліотека Українського католицького університету*. URL: <https://opac.ucu.edu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
81. Коґа. *Львівська обласна бібліотека для дітей*. URL: <https://opac.lodb.org.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
82. Коґа. *Львівська обласна універсальна наукова бібліотека*. URL: <https://catalog.lounb.org.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
83. Коґа. *Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська Політехніка»*. URL: <https://opac.lpnu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
84. Коґа. *Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія»*. URL: <https://koha.oa.edu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
85. Коґа. *Наукова бібліотека Харківського національного університету міського господарства ім. Олексія Бекетова*. URL: <https://koha.kname.edu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
86. Коґа. *Науково-технічна бібліотека Тернопільського науково технічного університету ім. Івана Пулюя*. URL: <http://koha.tntu.edu.ua/> (дата звернення: 27.01.2025).
87. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 23.01.2025).

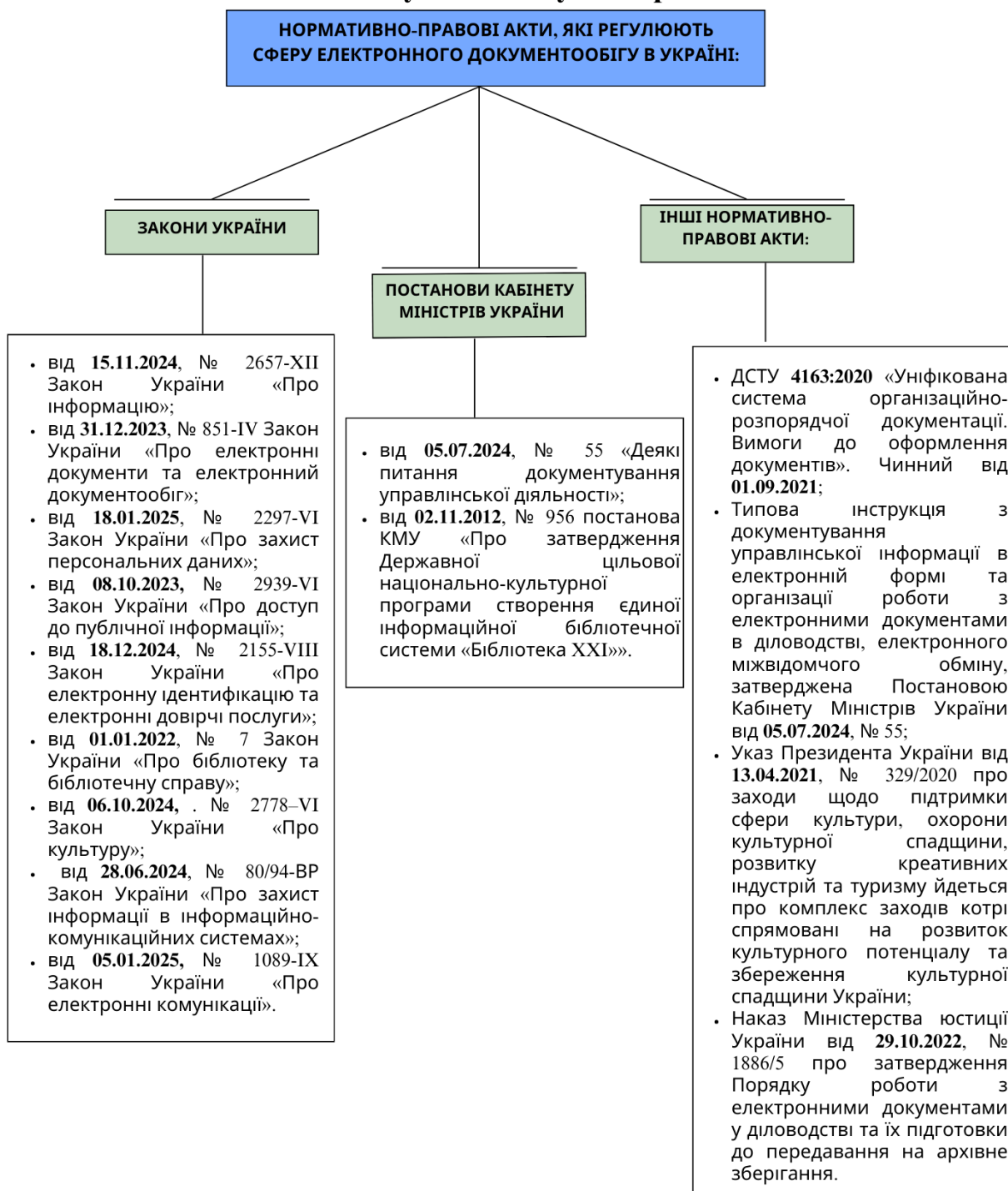
ДОДАТКИ

Додаток А

Сертифікат участі у X Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Актуальні питання інформаційної діяльності: теорії та інновації» в Національному університеті «Одеська політехніка»

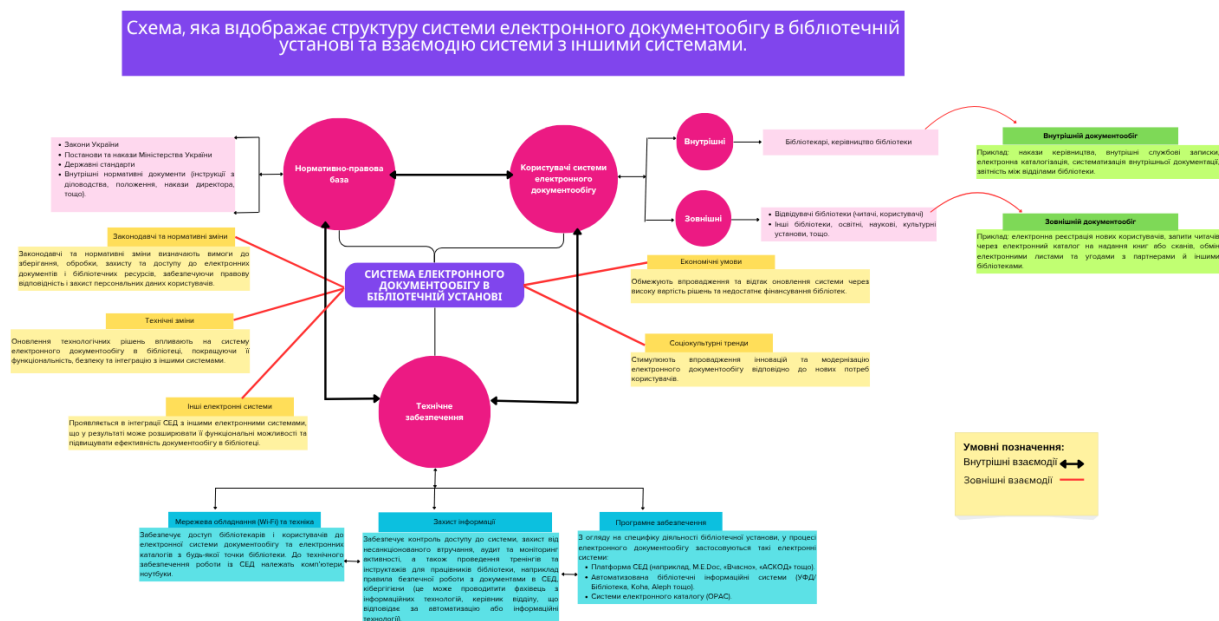

Нормативно-правові акти, які регулюють сферу електронного документообігу в Україні

Джерело: [за автором]

Схема, яка відображає структуру системи електронного документообігу в бібліотечній установі та взаємодію системи з іншими системами

Джерело: [за автором]

Поширення АБІС «Коha» у бібліотеках України

№	Назва	Тип бібліотеки	Місто
1.	Науково-технічна бібліотека Тернопільського науково технічного університету ім. Івана Пулюя	університетська	Тернопіль
2.	Наукова бібліотека Харківського національного університету міського господарства ім. Олексія Бекетова	університетська	Харків
3.	Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія»	університетська	Острог
4.	Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська Політехніка»	університетська	Львів
5.	Львівська обласна бібліотека для дітей	дитяча	Львів
6.	Бібліотека Українського католицького університету	богословська	Львів
7.	Бібліотека Українського гуманітарного інституту	академічна	Буча
8.	Бібліотека Галицького фахового коледжу культури ім. Івана Котляревського	освітнянська	Гадяч
9.	Бібліотека Таврійського християнського інституту	богословська	Херсон

10.	Бібліотека Ізмаїльського державного гуманітарного університету	університетська	Ізмаїл
11.	Львівська обласна універсально наукова бібліотека	наукова	Львів

Джерело: [за автором]

Поширення АБІС «УФД/Бібліотека» у бібліотеках України

№	Назва	Тип бібліотеки	Місто
1.	Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка	університетська	Львів
2.	Наукова бібліотека Хмельницького національного університету	університетська	Хмельницький
3.	Бібліотека Харківської державної академії культури	університетська	Харків
4.	Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського технічного університету нафти і газу	наукова	Івано-Франківськ
5.	Наукова бібліотека Мукачівського державного університету	наукова	Мукачево
6.	Бібліотека ім. Леоніда Каніщенка Західноукраїнського національного університету	університетська	Тернопіль
7.	Наукова бібліотека Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка	публічна	Тернопіль

Джерело: [за автором]

Алгоритм пошуку інформації про документ в електронному каталозі АБІС «Коґа» Наукової бібліотеки НаУОА за ключовим словом «бібліотека»

1 Search results for "бібліотека" (540 results found).

2 Detailed view of the search result for "Коли бібліотека стає територією натхнення Байрамова К., Малиновська В." (Author: Байрамова К., Mалиновська В.).

3 Detailed view of the document record, showing the title, author, and other metadata.

4 Table of holdings (Записи) for the document.

Поточна бібліотека	Номер телефону	Інформація про том	URL	Статус	Термін виконання	Штрих-код
ВБ - Відділ періодики НБ	02 559	3 (257) (05.01.2020)	Посилання на ресурс	в наявності		216219283

Джерело: [за автором]

Представлення запису про документ в електронному каталозі АБІС «Коха» Наукової бібліотеки НаУОА

Звичайний вигляд

koła

🛒 кошик

📄 списки

🌐 Мови

Каталог бібліотеки

Розширений пошук | Останні коментарі | Хмара тегів | Бібліотеки

додачу > Подвійний дик: Коли бібліотека стає територією натхнення

Звичайний вигляд

Перегляд MARC

Перегляд ISBD

Коли бібліотека стає територією натхнення Байрамова К., Малиновська В.

Автор: Байрамова К

Автор(и): Малиновська В

Вид матеріалу: ст

Мова: українська

Деталі видання: К. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського 2020

Опис: С. 42-45

Тематика: 02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

Ін: Національна академія наук України Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Бібліотечний вісник № 3 (257)

Тип предмету: стаття періодики

Мітки з цієї бібліотеки: Немає тегів з цієї бібліотеки для цього заголовка. ➕ Додати теги

☆☆☆☆ Середня оцінка: 0.0 (0 голосів)

Записи (1) | Коментарі (0)

Поточна бібліотека	Номер телефону	Інформація про том	URL	Статус	Термін виконання	Штрих-код
01 - Відділ періодики НБ	02 859	3 (257) (05.01.2020)	Посилання на ресурс	в наявності		216219283

Перегляд MARC

Звичайний вигляд

Перегляд MARC

Перегляд ISBD

Коли бібліотека стає територією натхнення (Запис № 463397)

[переглянути звичайний]

000 - Підар	поле нумування фісвоного докино	01243nab a2200253 4500
001 - контрольний номер	контрольне поле	216219284
003 - ідентифікатор контрольного номера	контрольне поле	UA-OnUOA
005 - Дата та час останнього входу (транскції)	контрольне поле	20200921120118.0
007 - Фісвоання поля фісвоного опису	поле нумування фісвоного докино	та
008 - Елементи даних фісвоної докино - загальна інформація	поле нумування фісвоного докино	200921c2020 cm p 00 с ур d
040 ## - Джерело каталогізації	Агенція оригінальної каталогізації	UA-OnUOA
	Мова каталогізації	ур
	Агенція, яка використувувала перевалас	UA-OnUOA
	Агенція, яка використувувала модифікацію	UA-OnUOA
041 ## - Код мови	Код мови тексту/ звукової дорожки чи окремого заголовка (П)	ур
080 ## - Індекс Універсальної десктової класифікації	Індекс Універсальної десктової класифікації (ОДЮ (НТ))	02
090 ## - Локальна шифрування	Класифікаційний номер (УДК)	02
	Авторський знак (НТ)	618
100 ## - Основне введення - імя особи	Імя особи (НТ)	Байрамова К.
245 ## - Відомості про назву	Назва (НТ)	Коли бібліотека стає територією натхнення
	Дані про відповідальність (НТ)	Байрамова К., Малиновська В.
260 ## - Публікація, розповсюдження і т.л. (Вихідні дані)	Місце публікації, розповсюдження і т.л. (П)	К.
	Місц. видавництва, розповсюдження і т.л. (П)	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
	Дата публікації, розповсюдження і т.л. (П)	2020 рік
300 ## - Фізичний опис	Об'єкт	С. 42-45
650 ## - Додаткове предметне введення - тематичний термін	Джерело заголовка чи терміна	УДК
	Тематичний термін чи географічна назва, як елемент введення (НТ)	02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство
700 1# - Додаткове введення - імя особи	Імя особи (НТ)	Малиновська В.
773 0# - Введення кист-оригіну (П)	Бібліотека	323115
	Номер елемента киста	460752
	Заголовок основного введення	Національна академія наук України Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
	Місц. видавництва та видання даних (НТ)	К. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського 2020
	Інший ідентифікатор одиної опису	216219283
	Назва (НТ)	Бібліотечний вісник
	Контрольний номер запису (П)	(UA-OnUOA) 37526
	Міжнародний стандартний серійний номер (ISSN)	10297206
	Інформація про взаємозв'язок (П)	№ 3 (257)
942 ## - Додаткові елементи входу (Кожа)	Джерело класифікації або схеми зберігання	Універсальна десктова класифікація

Перегляд ISBD

Звичайний вигляд

Перегляд MARC

Перегляд ISBD

Коли бібліотека стає територією натхнення

Байрамова К. Коли бібліотека стає територією натхнення / Байрамова К., Малиновська В. — К. : Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2020. — С. 42–45.

Предмети–Тематичні термини:

02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

Універсальний десятиковий клас. №:02

Джерело: [84]

Систематизація інформації в розділі «Ваші особисті дані» АБІС «КоНа» Наукової бібліотеки НаУОА

додому

Савчук Марія Іванівна

Ваші особисті дані

Резюме

Особисті дані

Теги

Історія пошуку

Історія оформлення замовлення

Рекомендації щодо покупки

Обмін повідомленнями

списки

Наукова бібліотека ОА

Ваші особисті дані

Бібліотека

Номер бібліотечного квитка: 13564039

Ім'я користувача: mariia.savchuk@oa.edu.ua

Термін придатності: 30.06.2028

Домашня бібліотека: Наукова бібліотека НАУОА

Категорія: Бакалаврат

Основна адреса

Номер вулиці:

Адреса:

Адреса 2:

місто:

штат:

Поштовий індекс:

країна:

Ідентичність

Привітання:

прізвище: Савчук

Ім'я: Марія

По батькові: Іванівна

Дата народження: 07/04/2004

Ініціали:

Займенники:

Інші назви:

Жінка: Чоловік: Інше: Не вказано:

Контактна інформація

Основний телефон: +380984240899

Додатковий телефон:

Інший телефон:

Основна електронна адреса: mariia.savchuk@oa.edu.ua

Додаткова електронна адреса:

Факс:

Основний спосіб зв'язку:

Бажана мова для повідомлень: За замовчуванням

Альтернативна адреса

Номер вулиці:

Адреса:

Адреса 2:

місто:

штат:

Поштовий індекс:

країна:

телефон:

Електронна пошта:

Контактна інформація:

Альтернативний контакт

прізвище:

Ім'я:

Адреса:

Адреса 2:

місто:

штат:

Поштовий індекс:

країна:

телефон:

Документ посвідчення особи

Тип документа посвідчення особи:

Паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм

Надіслати запит на оновлення

Джерело: [84]

**Скорочений перелік полів АБІС «УФД/Бібліотека»
Наукової бібліотеки ХНУ**

*Електронний каталог наукової бібліотеки
Хмельницького національного університету*

Періодичні видання, передплачені на I півріччя 2024 року

Періодичні видання
NEW Нові надходження до бібліотеки

Допомога

Вибрати

Очистити

Автор

Назва документа

Містить слова ▾

Рік видання

Мова

Вид документа

Електронна копія

Розширений перелік полів

Пошук теми

Шукати

Класифікатори

Бібліотечна справа

Дизайн

Довідкові видання

Домоведення. Комунальне господарство. Служба побуту

Економічні науки

Загальна теорія комунікацій і управління

Комп'ютерні технології

Медицина

Мистецтво

Мовознавство. Мова

Наука

Організація та інші типи об'єднання (співробітництва)

Освіта. Виховання. Навчання

Персоналії

Прикладні науки. Техніка

Природничі науки

Сільське господарство

Спорт

Суспільні науки

Сфера гостинності

Художня література. Літературознавство

Юридичні науки

Кількість документів на сторінці 20 ▾

Вибрати

Очистити

документів - 384046

Інформаційно-пошукова система
"УФД/Бібліотека"

Джерело: [66]

Розширений перелік полів АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ

*Електронний каталог наукової бібліотеки
Хмельницького національного університету*

Періодичні видання, передплачені на I півріччя 2024 року

Періодичні видання

NEW Нові надходження до бібліотеки

Допомога

Автор

Назва документа

Містить слова

Рік видання --

Мова

Без обмежень
 Англійська
 Арабська
 Білоруська
 Болгарська

Вид документа

Без обмежень
 Альбом, атлас
 Електронні оптичні диски
 Електронний документ
 Дайджест

Електронна копія ☐

Місце видання

Видавництво

УДК

ISBN

Анотація

Скорочений перелік полів

Пошук тем

Класифікатори

- Бібліотечна справа
- Дизайн
- Довідкові видання
- Домоведення. Комунальне господарство. Служба побуту
- Економічні науки
- Загальна теорія комунікацій і управління
- Комп'ютерні технології
- Медицина
- Мистецтво
- Мовознавство. Мова
- Наука
- Організація та інші типи об'єднання (співробітництва)
- Освіта. Виховання. Навчання
- Персоналії
- Прикладні науки. Техніка
- Природничі науки
- Сільське господарство
- Спорт
- Суспільні науки
- Сфера гостинності
- Художня література.
- Літературознавство
- Юридичні науки

Кількість документів на сторінці

документів - 384081

 Інформаційно-пошукова система
'УФД/Бібліотека'

Джерело: [66]

Алгоритм пошуку інформації про документ в електронному каталозі АБІС «УФД/Бібліотека» Наукової бібліотеки ХНУ за ключовим словом «бібліотека»

1

Електронний каталог наукової бібліотеки
Хмельницького національного університету

Періодичні видання, передплатені на I півріччя 2024 року

Періодичні видання

NEW Нові надходження до бібліотеки

Вибрати Очистити

Допомога

Автор

Пошук теми

Назва документа

Містить слова

Шукати

Класифікатори

Умови пошуку

Назва документа містить слова 'бібліотека' UPPER(name)

Результати 1 - 20 від загального числа **814**

1. Бібліотека - ключ до пізнання світу. До 45-річчя наукової бібліотеки Хмельницького національного університету[Текст]:довідково-бібліографічне видання Уклад. О.М.Бичко.-Хмельницький:ХНУ,2007.-50с
Шифр: 027 Авторський знак: Б59

[Опис документа](#)

2. Шкира О.

Бібліотека університету і реалії часу[Текст]/ О. Шкира//Вища школа.-2007.-№3.-С. 80-85.

3

1. Бібліотека - ключ до пізнання світу. До 45-річчя наукової бібліотеки Хмельницького національного університету[Текст]:довідково-бібліографічне видання Уклад. О.М.Бичко.-Хмельницький:ХНУ,2007.-50с
Шифр: 027 Авторський знак: Б59

[Опис документа](#)

Бібліотека - ключ до пізнання світу. До 45-річчя наукової бібліотеки Хмельницького національного університету

Вид документа: Брошура

Рік видання: 2007 Місце видання: Хмельницький Видавництво: ХНУ

Авторський знак: Б59

Мова: Українська Обсяг: 50с

Шифр: 027 УДК: 027(477.43)

Автор-захід

Дата заходу: довідково-бібліографічне видання

Підпорядкована одиниця: Уклад. О.М.Бичко

Тема документа

- Суспільні науки/ Краще знання/ краще знання України/ краще знання Хмельницької області/ соціальна політика Хмельницької області/ освіта Хмельницької області/ Хмельницького національного університету (ХНУ)

Примітки				
Місце збереження	Інвентарний номер	Номер	Кількість	Видано
8 поверх(виставка)	2006129		1	0
Відділ книгозберігання	2006130		1	0
ІБВ	2006132		1	0
Методичний відділ	2006131		1	1

УФД Інформаційно-пошукова система
УФД Бібліотека

Джерело: [за автором]

Переваги та недоліки АБІС «KoHa» та «УФД/Бібліотека»

Переваги		
Критерії	KoHa	УФД/Бібліотека
Функціонал	Широкий перелік, який включає автоматизацію каталогізації, пошук, облік користувачів та цифрової комунікації	Основною функцією є каталогізація та пошук інформації про документи
Стандартизація	Підтримує держстандарти та міжнародні стандарти	Орієнтований на держстандарти
Інтерфейс	Розроблений відповідно до принципів юзабіліті	Лаконічний та інтуїтивно зрозумілий
Гнучкість	Присутня кастомізація відповідно до специфічної діяльності установи	Управління потоками інформації відповідно до індивідуальних потреб користувачів
Недоліки		
Критерії	KoHa	УФД/Бібліотека
Фінансова складова	Платна	Платна
Доступ до цифрових бібліотечних ресурсів та послуг	Виключно за допомогою підключення до мережі інтернет	Виключно за допомогою підключення до мережі інтернет
Впровадження та функціонування	Потребує технічних ресурсів та систематичної підтримки системи	Існує потенційна можливість виникнення незначної кількості технічних ускладнень

Оновлення	Оновлення здійснюється не автоматично, тому бібліотека повинна самостійно відстежувати та здійснювати оновлення шляхом завантаження нових версій, налаштування та інтеграцію	Специфіка оновлень полягає у покупці нових версій де оновлення відбувається автоматично через сервер (окремих випадках процес оновлення може потребувати втручання та контролю з боку бібліотечного персоналу.)
------------------	--	--

Джерело: [за автором]

Анкета

«Ефективність впровадження електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів на прикладі використання АБІС (автоматизованих бібліотечних інформаційних систем) Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету та Наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія»».

Шановний(а) респонденте!

Просимо Вас взяти участь в анонімному опитуванні, метою якого є дослідження ефективності впровадження електронного документообігу в автоматизації бібліотечних процесів. Ваша думка є важливою для оцінки впливу автоматизованих бібліотечних інформаційних систем (АБІС) на якість обслуговування та зручність користування ресурсами наукових бібліотек.

Результати опитування сприятимуть формуванню практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності впровадження електронного документообігу в бібліотеках.

Усі зібрані дані використовуватимуться виключно з науково-дослідницькою метою з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Будь ласка, приділіть кілька хвилин для заповнення анкети. Щиро вдячні за Вашу участь!

1. Чи використовуєте Ви автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему (АБІС) для роботи з електронним каталогом бібліотеки?

- Так, використовую
- Ні, не використовую (Якщо ні, то вкажіть нище чому)

Інше: [Відкрите поле для відповіді]

2. Наскільки зручним та зрозумілим для Вас є інтерфейс АБІС?

- Дуже зручний та зрозумілий
- Скоріше незручний та незрозумілий
- Дуже незручний та незрозумілий

- Не користувався

3. Наскільки, на Вашу думку, актуальними є матеріали, розміщені в електронній бібліотеці вашого університету?

- Повністю відповідають моїм навчальним потребам
- Переважно відповідають, але є потреба в оновленні деяких ресурсів
- Частково відповідають, значна частина матеріалів застаріла
- Матеріали здебільшого не актуальні

4. Як швидко здійснюється пошук літератури?

- Дуже повільно
- Середньо
- Скоріше швидко
- Дуже швидко

5. Чи є можливість завантажити електронний варіант літератури?

- Так
- Ні
- Частково
- Залежить від видання

6. Чи є можливість замовити літературу використовуючи АБІС?

- Так, повністю
- Так, частково (лише певні види літератури)
- Ні, така функція відсутня
- Важко відповісти

7. Які переваги, на Вашу думку, надає використання електронного документообігу в бібліотечних процесах?

(можна обрати кілька варіантів)

- Оперативний доступ до інформаційних ресурсів
- Економія часу при пошуку та замовленні літератури
- Можливість віддаленого користування послугами бібліотеки

- Зменшення паперового документообігу
- Відсутність переваг / складно оцінити

8. З якими труднощами Ви зіштовхнулися під час роботи з автоматизованою бібліотечною інформаційною системою (АБІС)?

[Відкрите поле для відповіді]

9. В якому закладі вищої освіти Ви навчаєтесь?

- Національний університет «Острозька академія»
- Хмельницький національний університет

10. Зазначте курс, на якому Ви навчаєтесь:

Бакалавр 1 2 3 4

11. Ваша стать:

- Жінка
- Чоловік

Інше: [Відкрите поле для відповіді]